

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ: ΕΠΙΣΤΟΛΗ 9η «ΑΡΧΙΔΑΜΩΙ»

Ο Αρχίδαμος Γ' καταγόμενος από το γένος των Ευρυποντιδών υπήρξε βασιλιάς στην Σπάρτη μετά το θάνατο του πατέρα του, Αγησίλαου Β' το 361π.Χ. Ο παππούς και συνονόμάτός του, Αρχίδαμος Β', υπήρξε βασιλιάς ανάμεσα στα έτη 469-426π.Χ. Αυτός ήταν στον θρόνο όταν έγινε ο μεγάλος σεισμός στην Μεσσηνία το 465/4 ο μετέπειτα Μεσσηνιακός πόλεμος με την επανάσταση των ειλωτών. Ο Αρχίδαμος Β' είχε αντιταχθεί στο πόλεμο με την Αθήνα, αλλά ήτα αυτός που εισέβαλε με τα Σπαρτιατικά στρατεύματα στην Αττική τα πρώτα χρόνια του Πελοποννησιακού Πολέμου. Μετά τον θάνατό του το 427 τον διεδέχθη ο γιος του Άγης Β' και κυβέρνησε μέχρι τα τέλη του πέμπτου αιώνα. Μεταξύ των επιτευγμάτων του Άγη είναι η νίκη στη Μαντινεία επί των Αργείων και των Αθηναίων το 418 και η κατάληψη και οχύρωση της Δεκέλειας στην Αττική το 413π.Χ. Μετά το θάνατό του τον θρόνο πήρε ο ετεροθαλής αδελφός του, Αγησίλαος Β'. Ήταν αυτός που ηγήθηκε της αρχικά επιτυχημένης εισβολής στην Περσία το 396. Ο Ισοκράτης στήριξε όλες του ελπίδες για την υλοποίηση της 'Πανελλήνιας' ιδέας του πάνω στον Αγησίλαο βλέποντάς τον να έχει αναλάβει μία εκστρατεία στην Περσία για την απελευθέρωση όλων των ελληνικών πόλεων από τον Περσικό ζυγό, μια αποστολή που στην αρχή της στέφθηκε με μεγάλη επιτυχία. Όμως απογοητεύτηκε πολύ γρήγορα, όταν ο συνασπισμός Κορίνθου, Αθήνας και Θήβας απείλησε ευθέως την ασφάλεια της Σπάρτης, και ο Αγησίλαος αναγκάστηκε εσπευσμένως να επιστρέψει στην Ελλάδα εγκαταλείποντας δια παντός το αρχικό σχέδιό του. Ο Αρχίδαμος Γ' ο οποίος διεδέχθη τον Αγησίλαο συγκέντρωσε το ενδιαφέρον του Ισοκράτη, γιατί πάνω σ' αυτόν τον νέο βασιλιά είδε τον καλύτερο υποψήφιο για να αναλάβει την υλοποίηση της 'Πανελλήνιας' ιδέας, και ηγηθεί σε μία εκστρατεία εναντίον της Περσικής αυτοκρατορίας, μια εισβολή ωστόσο που ο Αρχίδαμος δεν ανέλαβε ποτέ. Το 342 κλήθηκε να βοηθήσει τους συμμάχους στον Τάραντα εναντίον των Λουκανών και σκοτώθηκε το 338π.Χ.

(1) Εἰδὼς, ὦ Ἀρχίδαμε, πολλοὺς ὥρμημένους ἐγκωμιάζειν σὲ καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸ γένος ὑμῶν, εἰλόμην τοῦτον μὲν τὸν λόγον, ἐπειδὴ λίαν ῥάδιος ἦν, ἐκείνοις παραλιπεῖν· αὐτὸς δέ σε διανοοῦμαι παρακαλεῖν ἐπὶ στρατηγίας καὶ στρατείας οὐδὲν ὁμοίας ταῖς νῦν ἐνεστηκυίαις, ἀλλ' ἐξ ὧν μεγάλων ἀγαθῶν αἴτιος γενήσῃ καὶ τῇ πόλει τῇ σου καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἅπασιν. (2) Ταύτην δ' ἐποίησάμην τὴν αἴρεσιν, οὐκ ἄγνοῶν τῶν λόγων τὸν εὐμεταχειριστότερον, ἀλλ' ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι πράξεις μὲν εὐρεῖν καλὰς καὶ μεγάλας καὶ συμφερούσας χαλεπὸν καὶ σπάνιόν ἐστιν, ἐπαινέσαι δὲ τὰς ἀρετὰς τὰς ὑμετέρας ῥαδίως οἷός τ' ἂν ἐγενόμην. Οὐ γὰρ ἔδει με παρ' ἑμαυτοῦ πορίζεσθαι τὰ λεχθησόμενα περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν ὑμῖν πεπραγμένων τοσαύτας ἂν καὶ τοιαύτας ἀφορμὰς ἔλαβον ὥστε τὰς περὶ τῶν ἄλλων εὐλογίας μὴδὲ κατὰ μικρὸν ἐναμίλλους γενέσθαι τῇ περὶ ὑμᾶς ῥηθείῃ.

(3) Πῶς γὰρ ἂν τις ἢ τὴν εὐγένειαν ὑπερεβάλετο τῶν γεγονότων ἀφ' Ἡρακλέους καὶ Διὸς, ἦν πάντες ἴσασιν μόνοις ὑμῖν ὁμολογουμένως ὑπάρχουσιν, ἢ τὴν ἀρετὴν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τὰς Δωρικὰς πόλεις κτισάντων καὶ τὴν χώραν ταύτην κατασχόντων, ἢ τὸ πλῆθος τῶν κινδύνων καὶ τῶν τροπαίων τῶν διὰ τὴν ὑμετέραν ἡγεμονίαν καὶ βασιλείαν σταθέντων; (4) Τίς δ' ἂν ἠπόρησε, διεξιέναι βουλευθεὶς τὴν ἀνδρείαν ὅλης τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνην καὶ πολιτείαν τὴν ὑπὸ τῶν προγόνων τῶν ὑμετέρων συνταχθεῖσαν; Πόσοις δ' ἂν λόγοις ἐξεγένετο χρήσασθαι περὶ τὴν φρόνησιν τοῦ σοῦ πατρὸς καὶ τὴν ἐν ταῖς συμφοραῖς διοίκησιν καὶ τὴν μάχην τὴν ἐν τῇ πόλει γενομένην, ἥς ἡγεμὼν σὺ καταστάς καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς πολλοὺς κινδυνεύσας καὶ πάντων διενεγκῶν αἴτιος ἐγένου τῇ πόλει τῆς σωτηρίας, οὗ κάλλιον ἔργον οὐδεὶς ἂν ἐπιδείξειεν; (5) Οὔτε γὰρ πόλεις ἔλεῖν οὔτε πολλοὺς ἀποκτεῖναι τῶν πολεμίων οὕτω μέγα καὶ σεμνὸν ἐστίν, ὥς ἐκ τῶν τοιούτων κινδύνων σῶσαι τὴν πατρίδα, μὴ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ τὴν τοσοῦτον ἐπ' ἀρετῇ διενεγκοῦσαν. Περὶ ᾧ μὴ κομπῶς ἀλλ' ἀπλῶς διελθὼν, μὴδὲ τῇ λέξει κοσμήσας, ἀλλ' ἐξαριθμήσας μόνον καὶ χύδην εἰπὼν οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν εὐδοκιμήσειεν. (6) Ἐγὼ τοίνυν δυνηθεὶς ἂν καὶ περὶ τούτων ἐξαρκούντως διαλεχθῆναι, κάκεῖνο γινώσκων, πρῶτον μὲν ὅτι ῥᾶόν ἐστι περὶ τῶν γεγεννημένων εὐπόρως ἐπιδραμεῖν ἢ περὶ τῶν μελλόντων νοῦν ἐχόντως εἰπεῖν, ἔπειθ' ὅτι πάντες ἄνθρωποι πλείω χάριν ἔχουσιν τοῖς ἐπαινοῦσιν ἢ τοῖς συμβουλευούσιν, — τοὺς μὲν γὰρ ὥς εὖνους (7) ὄντας ἀποδέχονται, τοὺς δ' ἂν μὴ κελευσθέντες παραινῶσιν, ἐνοχλεῖν νομίζουσιν— ἀλλ' ὅμως ἅπαντα ταῦτα προειδὼς, τῶν μὲν πρὸς χάριν ἂν ῥηθῆσομένων ἀπεσχόμεν, περὶ δὲ τοιούτων μέλλω λέγειν, περὶ ᾧ οὐδεὶς ἂν ἄλλος τολμήσειεν, ἡγούμενος δεῖν τοὺς ἐπεικειάς καὶ φρονήσεως ἀμφισβητοῦντας μὴ τοὺς ῥάστους προαιρεῖσθαι τῶν λόγων, ἀλλὰ τοὺς ἐργωδεστάτους, μὴδὲ τοὺς ἡδίστους τοῖς ἀκούουσιν, ἀλλ' ἐξ ᾧ ὠφελήσουσιν καὶ τὰς πόλεις τὰς αὐτῶν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας· ἐφ' οἷσπερ ἐγὼ τυγχάνω νῦν ἐφεστηκώς. (8) Θαυμάζω δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν πράττειν ἢ λέγειν δυναμένων, εἰ μὴδὲ πώποτ' αὐτοῖς ἐπῆλθεν ἐνθυμηθῆναι περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων, μὴδ' ἐλεῆσαι τὰς τῆς Ἑλλάδος δυσπραξίας οὕτως αἰσchrῶς καὶ δεινῶς διατιθεμένης, ἥς οὐδεὶς παραλέλειπται τόπος ὃς οὐ γέμει καὶ μεστός ἐστι πολέμου καὶ στάσεων καὶ σφαγῶν καὶ κακῶν ἀναριθμήτων· ᾧ πλεῖστον μέρος μετειλήφασιν οἱ τῆς Ἀσίας τὴν παραλίαν οἰκοῦντες, οὓς ἐν ταῖς συνθήκαις ἅπαντας ἐκδεδώκαμεν οὐ μόνον τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑλλήνων τοῖς τῆς μὲν φωνῆς τῆς ἡμετέρας κοινωνοῦσιν, τῷ δὲ τρόπῳ τῷ τῶν βαρβάρων χρωμένοις. (9) οὓς, εἰ νοῦν εἴχομεν, οὐκ ἂν περιεωρῶμεν ἀθροιζομένους οὐδ'

ὑπὸ τῶν τυχόντων στρατηγουμένων, οὐδὲ μείζους καὶ κρείττους συντάξεις στρατοπέδων γιγνομένας ἐκ τῶν πλανωμένων ἢ τῶν πολιτευομένων· οἱ τῆς μὲν βασιλέως χώρας μικρὸν μέρος λυμαίνονται, τὰς δὲ πόλεις τὰς Ἑλληνίδας, εἰς ἣν ἂν εἰσέλθωσιν, ἀναστάτους ποιοῦσιν, τοὺς μὲν ἀποκτείνοντες, τοὺς δὲ φυγαδεύοντες, τῶν δὲ τὰς οὐσίας διαρπάζοντες, (10) ἔτι δὲ παῖδας καὶ γυναῖκας ὑβρίζοντες, καὶ τὰς μὲν εὐπρεπεστάτας καταισχύνοντες, τῶν δ' ἄλλων ἃ περὶ τοῖς σώμασιν ἔχουσι περισπῶντες, ὥσθ' ἄς πρότερον οὐδὲ κεκοσμημένας ἦν ἰδεῖν τοῖς ἀλλοτρίοις, ταύτας ὑπὸ πολλῶν ὀρᾶσθαι γυμνάς, ἐνίας δ' αὐτῶν ἐν ῥάκεσιν περιφθειρομένας δι' ἔνδειαν τῶν ἀναγκαίων. (11) Ὑπὲρ ὧν πολὺν ἤδη χρόνον γιγνομένων οὔτε πόλις οὐδεμία τῶν προεστάναι τῶν Ἑλλήνων ἀξιουσῶν ἡγανάκτησεν, οὔτ' ἀνὴρ τῶν πρωτευόντων οὐδεὶς βαρέως ἦνεγκε, πλὴν ὁ σὸς πατήρ· μόνος γὰρ Ἀγησίλαος ὧν ἡμεῖς ἴσμεν ἐπιθυμῶν ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσεν τοὺς μὲν Ἑλληνας ἐλευθερῶσαι, πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους πόλεμον ἐξενεγκεῖν. Οὐ μὴν ἀλλὰ κάκεῖνος ἐνὸς πράγματος διήμαρτεν. (12) Καὶ μὴ θαυμάσης εἰ πρὸς σὲ διαλεγόμενος μνησθήσομαι τῶν οὐκ ὀρθῶς ὑπ' αὐτοῦ γνωσθέντων· εἰθισμαί τε γὰρ μετὰ παρρησίας ἀεὶ ποιεῖσθαι τοὺς λόγους, καὶ δεξαίμην ἂν δικαίως ἐπιτιμήσας ἀπεχθέσθαι μᾶλλον ἢ παρὰ τὸ προσῆκον ἐπαινέσας χαρίσασθαι. (13) Τὸ μὲν οὖν ἐμὸν οὕτως ἔχον ἐστίν. Ἐκεῖνος δ' ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις διενεγκὼν καὶ γενόμενος ἐγκρατέστατος καὶ δικαιοτάτος καὶ πολιτικώτατος διττὰς ἔσχεν ἐπιθυμίας, χωρὶς μὲν ἑκατέραν καλὴν εἶναι δοκοῦσαν, οὐ συμφωνούσας δ' ἀλλήλαις οὐδ' ἅμα πράττεσθαι δυναμένας· ἠβούλετο γὰρ βασιλεῖ τε πολεμεῖν καὶ τῶν φίλων τοὺς φεύγοντας εἰς τὰς πόλεις καταγαγεῖν καὶ κυρίου καταστήσαι τῶν πραγμάτων. (14) Συνέβαινεν οὖν ἐκ μὲν τῆς πραγματείας τῆς ὑπὲρ τῶν ἐταίρων ἐν κακοῖς καὶ κινδύνοις εἶναι τοὺς Ἑλληνας, διὰ δὲ τὴν ταραχὴν τὴν ἐνθάδε γιγνομένην μὴ σχολὴν ἄγειν μηδὲ δύνασθαι πολεμεῖν τοῖς βαρβάροις. Ὡστ' ἐκ τῶν ἀγνοηθέντων κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ῥάδιον καταμαθεῖν ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους μὴ πρότερον ἐκφέρειν πρὸς βασιλέα πόλεμον πρὶν ἂν διαλλάξῃ τις τοὺς Ἑλληνας καὶ παύσῃ τῆς μανίας καὶ τῆς φιλονικίας ἡμᾶς. Περὶ ὧν ἐγὼ καὶ πρότερον εἶρηκα καὶ νῦν ποιήσομαι τοὺς λόγους. (15) Καίτοι τινὲς τῶν οὐδεμιᾶς μὲν παιδείας μετεσχηκότων, δύνασθαι δὲ παιδεύειν τοὺς ἄλλους ὑπισχνουμένων, καὶ ψέγειν μὲν τὰμὰ τολμώντων, μιμεῖσθαι δὲ γλιχομένων, τάχ' ἂν μανίαν εἶναι φήσειαν τὸ μέλειν ἐμοὶ τῶν τῆς Ἑλλάδος συμφορῶν, ὥσπερ παρὰ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἢ βέλτιον ἢ χεῖρον αὐτὴν πράξουσιν. Ὡν δικαίως ἂν ἅπαντες πολλὴν ἀνανδρίαν καὶ μικροψυχίαν καταγνοῖεν, ὅτι προσποιούμενοι φιλοσοφεῖν

αὐτοὶ μὲν ἐπὶ μικροῖς φιλοτιμοῦνται, τοῖς δὲ δυναμένοις περὶ τῶν μεγίστων συμβουλεύειν φθονοῦντες διατελοῦσιν. (16) Οὗτοι μὲν οὖν βοηθοῦντες ταῖς αὐτῶν ἀσθενείαις καὶ ῥαθυμίαις ἴσως τοιαῦτ' ἐροῦσιν· ἐγὼ δ' οὕτως ἐπ' ἐμαυτῷ μέγα φρονῶ, καίπερ ἔτη γεγονῶς ὀγδοήκοντα καὶ παντάπασιν ἀπειρηκῶς, ὥστ' οἶμαι καὶ λέγειν ἐμοὶ προσήκειν μάλιστα περὶ τούτων καὶ καλῶς βεβουλευθῆναι πρὸς σὲ ποιούμενον τοὺς λόγους, καὶ τυχὸν ἀπ' αὐτῶν γενήσεσθαι τι τῶν δεόντων. (17) Ἐγούμαι δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας, εἰ δεήσειεν αὐτοὺς ἐξ ἀπάντων ἐκλέξασθαι τὸν τε τῷ λόγῳ κάλλιστ' ἂν δυνηθέντα παρακαλέσαι τοὺς Ἑλλήνας ἐπὶ τὴν τῶν βαρβάρων στρατείαν καὶ τὸν τάχιστα μέλλοντα τὰς πράξεις ἐπιτελεῖν τὰς συμφέρειν δοξάσας, οὐκ ἂν ἄλλους ἀνθ' ἡμῶν προκριθῆναι. Καίτοι πῶς οὐκ ἂν αἰσχρὸν ποιήσαιμεν, εἰ τούτων ἀμελήσαιμεν οὕτως ἐντίμων ὄντων, ὧν ἅπαντες ἂν ἡμᾶς ἀξιῶ-σαιεν; (18) Τὸ μὲν οὖν ἐμὸν ἑλαττόν ἐστιν· ἀποφήνασθαι γὰρ ἃ γινώσκει τις, οὐ πάνυ τῶν χαλεπῶν πέφυκεν· σοὶ δὲ προσήκει προσέχοντι τὸν νοῦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις βουλεύσασθαι πότερον ὀλιγωρητέον ἐστὶν τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων γεγονότι μὲν, ὥσπερ ὀλίγῳ πρότερον ἐγὼ διῆλθον, ἡγεμόνι δὲ Λακεδαιμονίων ὄντι, βασιλεῖ δὲ προσαγορευομένῳ, μεγίστην δὲ τῶν Ἑλλήνων ἔχοντι δόξαν, ἣ τῶν μὲν ἐνεστώτων πραγμάτων ὑπεροπτέον, μείζοσιν δ' ἐπιχειρητέον. (19) Ἐγὼ μὲν γάρ φημι χρῆναί σε πάντων ἀφέμενον τῶν ἄλλων δυοῖν τούτοις προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως τοὺς μὲν Ἑλλήνας ἀπαλλάξεις τῶν πολέμων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν νῦν αὐτοῖς παρόντων, τοὺς δὲ βαρβάρους παύσεις ὑβρίζοντας καὶ πλείῳ κεκτημένους ἀγαθὰ τοῦ προσήκοντος. Ὡς δ' ἐστὶ ταῦτα δυνατὰ καὶ συμφέροντα καὶ σοὶ καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ἐμὸν ἔργον ἤδη διδάξαι περὶ αὐτῶν ἐστιν ...

ΣΧΟΛΙΑ

1 Είδως: αιτιολογική μτχ. **πολλούς ὠρμημένους ἐγκωμιάζειν:** το επίθετο είναι σε θέση αντικειμένου, αν και άναρθρο, η μτχ. είναι συνημμ., κατηγορηματική από γνωστικό ρ., και το απαρέμφατο είναι αντικείμενο στην μτχ. **τὸν πατέρα:** δηλ. τον γνωστό 'Αγησίλαο Β', ο οποίος αν και χωλός, ηγήθηκε μιας πολύ επιτυχημένης εκστρατείας στην Μ. Ασία με σκοπό να ελευθερώσει τις ελληνικές πόλεις από τον Περσικό ζυγό. Ανεκλήθη εκτάκτως λόγω της εκρήξεως του Κορινθιακού ή Βοιωτικού όπως λέγεται πολέμου (395-387π.Χ.). **τὸ γένος ὑμῶν:** δηλ. το γένος των 'Ευρυποντιδών'. **τοῦτον μὲν τὸν λόγον:** δηλ. τον λόγο του 'ἐγκωμιά- ζειν'. **ἐκείνοις παραλιπεῖν:** 'να τον αφήσω σ' εκείνους', δηλ. στους 'πολλούς'. Ο εγκωμιαστικός λόγος, επειδή είναι απλός στην σκέψη και στην σύνθεση, δεν ανήκει στους 'λόγους' που αρέσκεται ο Ισοκρ. να κάνει για τους αποδέκτες των επιστολών του. Προφανώς συγκρίνει αυτούς, τους εύκολους, με τους δικούς του λόγους, τους συμβουλευτικούς, οι οποίοι απαιτούν επιχειρηματολογία και πειθώ. **αὐτὸς δέ:** 'και ἐγὼ οἶδος'. **παρακαλεῖν ἐπὶ....:** η ρητορική διαιρείται σε τρεις κλάδους, i) τον δικανικό λόγο, που αποβλέπει είτε στην υπεράσπιση είτε στην κατηγορία, ii) τον επιδεικτικό λόγο, που αποσκοπεί στον δημόσιο έπαινο ή ψόγο έναντι ενός γεγονότος, προσώπου ή και λαού, και iii) τον συμβουλευτικό, ο οποίος αποβλέπει την παρότρυνση ενός προσώπου ή κοινωνικού συνόλου σε μία συγκεκριμένη γραμμή δράσεως. Το απαρέμφατο 'παρακαλεῖν' εντάσσει τον συγκεκριμένο λόγο του Ισοκρ. στον 'συμβουλευτικό'. **οὐδέν:** 'καθόλου', αιτιατική επιρρ. του τρόπου. **ὁμοίως:** αιτιατική πληθ.

(2) Ταύτην...τὴν αἵρεσιν: δηλ. 'επέλεξα να σε παροτρύνω μέσω ενός συμβουλευτικού λόγου, κι όχι επιδεικτικού'. **τῶν λόγων:** γενική διαιρετική. **τὸν εὐμεταχειριστότερον:** ενν. 'λόγον', δηλ. τον 'επιδεικτικό', αντικ. στην μτχ. 'ἀγνοῶν'. **χαλεπὸν καὶ σπάνιον ἔστιν:** η αιτία για την οποίαν ο Ισοκρ. απέκλεισε το ενδεχόμενο να συντάξει ένα λόγο 'επιδεικτικό', οφείλεται στο γεγονός ότι σ' εκείνη την χρονική περίοδο δεν είχε συμβεί καμία κάτι το οποίο να άξιζε τον δικό του 'ἐγκωμιαστικό' λόγο. **τὰς ἀρετὰς τὰς ὑμετέρας:** ο πληθυντικός στο 'ἀρετὰς' δείχνει ότι αυτές αναφέρονται όχι μόνο στον Αρχίδαμο, αλλά και στην οικογενειακή του παράδοση. **οἷός τ' ἂν ἐγενόμην:** δυνητική Οριστική Ιστορικού χρόνου για το δυνατόν στο παρελθόν, κι όχι για το αντίθετο του πραγματικού. **παρ' ἑμαυτοῦ πορίζεσθαι:** 'να βρω από μόνοος μου'. **τὰ λεχθισόμενα:** έναρθρη μτχ. ως αντικ. στο απαρέμφατο 'πορίζεσθαι'. **περὶ αὐτῶν:** δηλ. 'τῶν ἀρετῶν'. **ἐκ τῶν ὑμῖν πεπραγμένων:** 'ἀλλὰ ἀπὸ ἐκείνα τα γεγονότα που ἔχουν συμβεῖ ἀπὸ ἐσένα και την οικογένειά σου'. Ο εμπρόθετος δηλώνει την προέλευση και η δοτική είναι του ποιητικού αιτίου. **ἂν...ἔλαβον:** 'θα μπορούσα να έπαιρνα'. Ομοίως δυνητική Οριστική Ιστορικού χρόνου για το δυνατόν στο παρελθόν, κι όχι για το αντίθετο του πραγματικού. **ὥστε...μηδὲ κατὰ μικρὸν ...γενέσθαι:** συμπερασματική πρόταση με απαρέμφατο. **τὰς περὶ τῶν ἄλλων εὐλογίας:** η έναρθρη αιτιατική πληθυντικού είναι υποκείμενο στο απαρέμφ. 'γενέσθαι', και ο ενδιάμεσος εμπρόθετος της αναφοράς. **ἐναμίλλους:** κατηγορούμενο. **τῇ ῥηθείῃ:** ενν. 'εὐλογίᾳ'. Η δοτική συντάσσεται με το επίθετο 'ἐναμίλλους > ἐνάμιλλος γίγνομαι τινι = γίνομαι ισότιμος – ισάξιος με κάποιον', ως δοτική της 'συμμετοχής' ή 'σύγκρισης'. **περὶ ὑμᾶς:** 'σχετικά με ἐσένα και την οικογένειά σου'. Τρεις φορές σ' αυτήν την παράγραφο ο Ισοκρ. απευθυνόμενος προσωπικά στον Αρχίδαμο απέφυγε να χρησιμοποιήσει το β' ενικό πρόσωπο, και κατέφυγε στο β' πληθυντικό (τὰς ἀρετὰς τὰς ὑμετέρας· ἐκ τῶν ὑμῖν πεπραγμένων· τῇ περὶ ὑμᾶς ῥηθείῃ). Με την επιλογή του β' πληθυντικού προσώπου θέλει να δηλώσει ότι η 'παρότρυνση' στην οποίαν θα καταφύγει σε λίγο, θα γίνει μέσω 'επαινετικού' λόγου για τον ίδιον τον Αρχίδαμο και την καταγωγή του. Και εδώ βρίσκεται η ουσιαστική διαφορά του 'επαινετικού' λόγου των άλλων, με τους οποίους διαφωνεί εξ αρχής, και με τον 'επαινετικό' λόγο τον δικό του, που ακολουθήσει σε λίγο· διότι ο δικός του 'επαινετικός' λόγος έχει σαν σκοπό όχι ένα απλό ευχολόγιο, όπως των άλλων, αλλά να 'παροτρύνει' τον Αρχίδαμο στην ανάληψη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών.

3 Πώς γὰρ ἂν τις ἦ τὴν εὐγένειαν ὑπερεβάλετο τῶν γεγονότων: το ρ. βρίσκεται σε δυνητική Οριστική Ιστορικού χρόνου για το αντίθετο του πραγματικού στο παρελθόν αλλά και στο παρόν. Η αιτιατική ‘εὐγένειαν’ είναι αντικ. στο ρ., και η γενική ‘τῶν γεγονότων’ είναι κτητική, *‘γιατί πώς θα μπορούσε κάποιος να ξεπεράσει την ευγενική καταγωγή εκείνων που κατάγονται (τῶν γεγονότων) από τον Ηρακλή και τον Δία’*. Οι Σπαρτιάτες ανήγαγαν την καταγωγή τους στον Ηρακλή, (Ισοκρ. 4,62· 6,8). **ἦν:** ‘εὐγένειαν’. **μόνοις ὑμῖν:** κατηγορημ. προσδιορισμός και δοτική προσωπική κτητική. **ὑπάρχουσαν:** κατηγορ. μτχ. **ἦ τὴν ἀρετὴν:** αντικείμενο στο ρ. ‘ἂν ὑπερεβάλετο’ με διάζευξη. **τῶν...κτισάντων καὶ...κατασχόντων:** δυο ἐναρθρες μτχ. ως ουσιαστικά ως γενικές κτητικές στο ουσιαστικό ‘ἀρετὴν’. **ἦ τὸ πλῆθος:** ὁ.π. ‘τὴν ἀρετὴν’. **τῶν κινδύνων καὶ τῶν τροπαίων:** δυο γενικές διαιρετικές. **τῶν...σταθέντων:** ἐναρθρη μτχ. ως παράθεση. Οι δυο ἐνδιάμεσοι ἐμπρόθ. προσδ. είναι της αιτίας. Η διάκριση ἀνάμεσα στις ἐννοιες ‘ἡγεμονίαν ~ βασιλείαν’ είναι ἀναγκαία, διότι ο Αρχίδαμος εἶχε ἡγηθεῖ σε πολλές στρατιωτικές ἐπιχειρήσεις, ἀλλὰ τελικὰ πήρε τον θρόνο μόλις το 361π.Χ., ὅταν πατέρας του πέθανε σε μια ἐκστρατεία στην Αἴγυπτο. Ἀπὸ το 371π.Χ. στην μάχη των Λεύκτρων ἕως και το 362π.Χ. στην μάχη της Μαντινείας ο Αρχίδαμος εἶχε την ἀρχηγία του στρατεύματος σε κάποιες μάχες ἐναντίον των Ἀρκάδων και των Θηβαίων στην Πελοπόννησο. Η πιο σημαντική ἀπ’ αὐτές ἐγίνε το 368/7 ἐναντίον των Ἀρκάδων, την ὁποίαν παραδίδεται ἀπὸ τρεῖς πηγές, (Ξεν. Ἑλλ. VII,xxviii,23-32· Διόδ. XV,72.3· Πλούτ. Ἀγῆσ. 33).

(4) Τίς δ' ἂν ἠπόρησε: *‘γιατί ποιος θα ἀπορούσε’*, ἐπίσης δυνητική Οριστική Ιστορ. χρόνου για το ἀντίθετο του πραγματικού. **διξιέναι βουληθεῖς:** *‘αν ἤθελε να συζητήσει’*, η μτχ. είναι ὑποθετική και δημιουργεῖ ἓνα ‘λανθάνοντα’ ὑποθετικό λόγο του ἀντίθετου του πραγματικού με την κανονική του μορφή ‘τίς ἂν ἠπόρησε, εἰ ἐβούλετο’. **τὴν ἀνδρείαν...καὶ σωφροσύνην καὶ πολιτείαν:** τρία είναι τα στοιχεῖα που ἐπαινεῖ ο Ισοκρ. στον Σπαρτιατικό καθεστῶς, την γενναιότητα και ἀφοσίωση στην μάχη, την αὐτοσυγκράτηση σε κοινωνικό ἐπίπεδο και την πολιτική συγκρότηση του Σπαρτιατικού καθεστώτος, καθὼς και τα τρία είναι ἀποτέλεσμα της προσφοράς των οικογενειακῶν του προγόνων. **Πόσοις δ' ἂν λόγοις ἐξεγένετο χρήσασθαι περὶ τὴν φρόνησιν τοῦ σοῦ πατρὸς:** *‘πόσα λόγια θα ἐπιτρεπόταν να χρησιμοποιήσει κάποιος ὅσον ἀφορὰ την σοφία του πατέρα σου’*. το ρ. ‘ἂν ἐξεγένετο’ είναι δυνητική Οριστική Ιστορικού χρόνου για το ἀντίθετο του πραγματικού στο παρόν, και φυσικὰ το νόημα είναι ‘δεν ὑπάρχουν λόγια που θα ἐπιτρεπόταν να χρησιμοποιήσει κάποιος για την σοφία του πατέρα σου’. **τὴν μάχην τὴν ἐν τῇ πόλει γενομένην:** Το περιστάτικό που μνημονεύει ἐδῶ ο Ισοκρ. είναι η σθεναρὴ ἀμυνα που προέταξε ο Αρχίδαμος ἔχοντας στην διάθεσή του μόνο ἐκατὸ ἄνδρες ἐναντι της ἐπιθέσεως των Θηβαίων στην Σπάρτη το 362π.Χ., ὅταν ο Ἀγησίλαος ἀπουσίαζε ἀπὸ την Σπάρτη σε ἐκστρατεία. Το περιστάτικό διασώζεται σε τρεῖς πηγές (Ξεν.Ἑλλ. VII,v,11-13· Διόδ. XV,82,6κ.ε· Πλούτ. Ἀγῆσιλ. 34).

(5) Οὔτε...ἐλεῖν οὔτε...ἀποκτεῖναι: δυο ἀπαρέμφοτα ως ὑποκείμενα στην ἀπρόσωπη ἐκφραση ‘σεμνόν ἐστιν’. **ὥς...σῶσαι τὴν πατρίδα:** ἀναφορική παραβολική πρόταση με ἐνν. ρ. το ‘σεμνόν ἐστιν’. **μὴ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ τὴν...διενεγκοῦσαν:** δυο ἐναρθρα ἀπαρέμφοτα ως ἐπεξηγήσεις. **Περὶ ὧν:** ‘Περὶ τούτων’, *‘Για ὅσα ζητήματα ἀφοροῦν μία ἐνδοξὴ πατρίδα, ὅποια κι ἂν εἶναι αὐτή’*. **μὴ κομψῶς ἀλλ' ἀπλῶς:** *‘ὄχι με ἐπιτηδευμένο λόγο, ἀλλὰ με ἀπλά λόγια’*. **διελθὼν...μηδὲ...κοσμήσας, ἀλλ' ἐξαριθμήσας...καὶ...εἰπὼν:** τέσσερες ἐναντιωματικές μτχχ. **χύδην:** ‘σκόρπια’. **οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν εὐδοκίμησειεν:** μετὰ το ‘οὐδεὶς’ ἐνν. το ρ. ‘ἐστίν’, και ἀποτελεῖ μία ἐνιαία κύρια πρόταση με ἐκείνη του ‘ὅστις’ που ἀκολουθεῖ, η ὁποία σε καμία περίπτωση δεν λογίζεται δευτερεύουσα ἀναφορική. (Για τις προτάσεις αὐτές δεξ [ΕΛΩ](#)). Η δυνητική Εὐκτική ἀποτελεῖ την ἀπόδοση των τεσσάρων ὑποθετικῶν μτχχ., και δημιουργεῖ ἓνα λανθάνοντα ὑποθετικό λόγο που δηλώνει την ἀπλή σκέψη.

(6) Στην ενότητα αυτήν ξεκινά μία τεράστια σε έκταση περίοδος λόγου, από τις μεγαλύτερες που απαντούν στον Ισοκράτη. Η συντακτική διάρθρωσή της απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή. Θα την εκθέσω σε ξεχωριστές θέσεις αναλύοντας ό,τι απαιτεί η σύνταξη και το νόημα:

Η 1^η θέση) ξεκινά με δυο εναντιωματικές μτχχ. (**δυνηθείς ἄν...κάκεϊνο γινώσκων** *παρά το γεγονός ότι θα μπορούσα...και παρά το γεγονός ότι γνωρίζω καλά*). Η πρώτη μτχ. εκτός από εναντιωματική είναι και δυνητική με το ‘ἄν’, και αντιστοιχεί σε μία εναντιωματική πρόταση με δυνητική ευκτική, για να δηλώσει κάτι που είναι δυνατόν στο παρόν (εἰ καὶ δυνηθείην ἄν). Η δεύτερη μτχ. είναι απλή εναντιωματική (εἰ καὶ γινώσκω). Ο εμπρόθετος ‘περί τούτων’ αναφέρεται συγκεκριμένα στα στοιχεία ‘αρετῆς’ της Σπάρτης.

Η 2^η θέση) εμφανίζεται με δυο ειδικές προτάσεις (**ὅτι ῥῥόν ἐστι**) & (**ὅτι πάντες...ἔχουσιν**) ως επεξηγήσεις στο ‘κάκεϊνο’. Κάθε μία ειδική πρόταση περιέχει μία ‘αντίθεση’. Στην πρώτη ειδική πρόταση αντιτίθενται δυο απαρέμφατα (εὐπόρως ἐπιδραμεῖν ἢ νοῦν ἔχόντως εἰπεῖν *ὅτι εἶναι εύκολο σε σχέση με αυτά που έχουν συμβεί με άνεση να κάνει κάποιος μία γρήγορη αναδρομή, παρά να μιλήσει με σύνεση*). Το απαρμφ ‘ἐπιδραμεῖν’ είναι αορίστου του ρ. ‘ἐπιτρέχω’, εδώ με μεταφορική σημασία. Στην δεύτερη ειδική πρόταση αντιτίθενται δυο διαφορετικοί άνθρωποι, δηλ. ‘*ἐκεῖνοι που επαινούν μ’ εκείνους που συμβουλεύουν*’, (τοῖς ἐπαινοῦσιν ἢ τοῖς συμβουλεύουσιν *ὅτι ὅλοι οι άνθρωποι χρωστούν μεγαλύτερη ευγνωμοσύνη σ’ εκείνους που λένε επαινούς, παρά σ’ εκείνους που δίνουν συμβουλές*). Η 3^η θέση) λειτουργεί παρενθετικά μέσα στον λόγο του (εξ ου και οι παύλες) προσφέροντας μια επεξήγηση στην προηγούμενη δεύτερη ειδική πρόταση, δηλ. ‘*για ποιόν λόγο ὅλοι οι άνθρωποι χρωστούν μεγαλύτερη ευγνωμοσύνη σ’ εκείνους που λένε επαινούς, παρά σ’ εκείνους που δίνουν συμβουλές*’. Και ακολουθεί η απάντηση: ‘*διότι τους πρώτους, δηλ. αυτούς οι οποίοι επαινούν, τους αποδέχονται με την λογική ότι είναι καλοπροαίρετοι, ενώ τους δεύτερους, δηλ. αυτούς οι οποίοι συμβουλεύουν, αν δώσουν μία συμβουλή χωρίς να τους έχει ζητηθεί, θεωρούν ότι είναι ενοχλητικοί*’. Το αναφορικό επίρρημα ‘ὥς’ συντάσσεται με την μτχ. ‘ὄντας’ και δημιουργεί μία συνημμ. επιρρ. μτχ. υποκειμενικής αιτιολογίας (...*με την λογική ότι είναι καλοπροαίρετοι*...).

(7) Η πρόταση ‘**ἄν μὴ...παραινῶσιν**’ είναι υποθετική με απόδοση την Οριστική ‘νομίζουσιν’, ως ένας ευθύς υποθετικός λόγος που δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν & μέλλον.

Η 4^η θέση) επαναφέρει το θέμα στην αρχική εναντίωση (θέση 1η), όπου εκεί η σκέψη του Ισοκρ. διατυπώθηκε με δυο εναντιωματικές μτχχ. Εδώ επανέρχεται αυτή η αρχική εναντίωση με την εναντιωματική μτχ. (**ἀλλ’ ὅμως...προ-ειδῶς**). Με την αντωνυμία ‘ταῦτα’ εννοεί όλα όσα έχει αναφέρει στις θέσεις (2&3).

Η 5^η θέση) προσφέρει τις δυο Κύριες προτάσεις της περιόδου (**τῶν μὲν πρὸς χάριν...μέλλω λέγειν**), οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους αντιθετικά με τους συνδέσμους ‘τῶν μὲν...περὶ δέ’. Με την δυνητική Οριστική Ιστορικού χρόνου ‘ἄν ἀπεσχόμεν’ στην πρώτη Κύρια πρόταση φαίνεται ότι δέχεται να μείνει μακριά από κάθε επαινετικό λόγο. Στην δεύτερη Κύρια πρόταση δίνει το στίγμα της ομιλίας του, η οποία θα ακολουθήσει στην συνέχεια, με τον εμπρόθετο ‘περὶ δέ τοιούτων’.

Η 6^η θέση) με την αναφορική πρόταση ‘περὶ ὧν..τολμήσειεν’ εξηγεί τον προηγούμενο εμπρόθετο προσδιορισμό της αναφοράς.

Η 7^η θέση) με την αιτιολογική μτχ. ‘ἡγούμενος δεῖν’, αιτιολογεί την παρουσία της προηγούμενης αναφορικής. Η έναρθρη μτχ. ‘τούς ἀμφισβητοῦντας’ λειτουργεί ως υποκείμενο στο απρμφ. ‘προαιρεῖσθαι’. Το ρ. ‘ἀμβισβητῶ τινός’ συντάσσεται με γενική διαιρετική και ανήκει στα ‘εφετικά’ ρήματα και σημαίνει ‘*διεκδικῶ – απαιτῶ*’. Η έννοια της ‘διαιρετικότητας’ δεν εμφανίζεται στην ν.ε. μτφρ., αλλά στα ελληνικά έχει την ακριβή σημασία ‘*διεκδικῶ κάτι από ένα σύνολο πραγμάτων*’. Εδώ συντάσσεται με τις γενικές ‘ἐπεικείας καὶ φρονήσως’ και σημαίνει ‘...*διότι πιστεύω ότι πρέπει εκείνοι που διεκδικούν κάτι από δικαιοσύνη και σοφία...*’.

Η 8^η θέση) είναι αυτή που κλείνει αυτήν εδώ την τεράστια περίοδο λόγου, και έχει χτιστεί πάνω σε δυο αντιθετικά σχήματα, το οποία εξαρτώνται από το απρμφ. ‘προαιρεῖσθαι’, που είναι υποκείμενο στο ‘δεῖν’, και την γενική

διαιρετική ‘τῶν λόγων’. Η 1^η αντίθεση είναι ‘μὴ τοὺς ῥάστους...ἀλλὰ τοὺς ἐργωδεστάτους ...ὅτι πρέπει να ἐπιλέγουν ἀπὸ τις ομιλίες ὅχι ἐκεῖνες που εἶναι οἱ πιο εὐκόλες, ἀλλὰ πιο κοπιαστικές’. Η 2^η αντίθεση είναι ‘μηδὲ τοὺς ἡδίστους...ἀλλ’ ἐξ ὧν ὠφελήσουσιν... και οὐτε τοὺς πιο ὁμορφους, ἀλλὰ αὐτοὺς με τοὺς ὁποίους θα ὠφελήσουν...’. Ο εμπρόθετος ‘ἐξ ὧν’ δηλώνει το ‘μέσον’, ὅπως ‘ἐκ πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι, Θουκ. 1,123,1 με κόπους αποκτώνται οἱ ἀρετές’. Καὶ ἡ περίοδος ολοκληρώνεται με μία πρόταση φαινομενικά αναφορική, ἀλλὰ στὴν οὐσία Κύρια, ἀφοῦ τὸ αναφορικό ‘οἷσπερ’ ἀντιστοιχεῖ στο δεικτικό ‘τούτοις’, καὶ μ’ αὐτὸ ἐννοοῦνται τὰ θέματα στα ὁποία θα ἀναφερθεῖ στὴν συνέχεια. Ἡ μτχ. ‘ἐφεστηκώς’ εἶναι κατηγορηματική.

(8) Θαυμάζω δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν...δυναμένων: ἀπορῶ ὅμως καὶ με τοὺς ἄλλους ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι μποροῦν να κάνουν ἢ να λένε. Το ρ. ‘θαυμάζω’ ἐδὼ συντάσσεται με τὴν γενική ‘τῶν ἄλλων’, ἡ ὁποία ὡς ‘ἀφαιρετική’ δείχνει τὴν προέλευση τῆς ‘ἀπορίας’, καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀποψη θυμίζει αἴτιο, χωρὶς ὅμως να εἶναι στὴν οὐσία. Ἡ ἐναρθρη γενική πτώση τῆς μτχ. που ἀκολουθεῖ, εἶναι σε θέση παράθεσης. **εἰ μηδὲ...ἐπῆλθεν...μηδ’ ἐλεῆσαι:** φαινομενικά δυο υποθετικές προτάσεις, ὅμως στὴν οὐσία πλάγιες ἐρωτήσεις ὡς ἐπεξηγήσεις. Το ρ. ‘ἐπῆλθεν’ εἶναι ἀπρόσωπο με ὑποκείμενα τὰ ἀπρμφ. ‘ἐνθυμηθῆναι’ & ‘ἐλεῆσαι’. **τῆς Ἑλλάδος:** γενική ὑποκειμενική. **διατιθεμένης:** ἀναρθρη μτχ. ὡς ἐπιθετικός προσδιορισμός. **ἧς:** δηλ. ‘Ἑλλάδος’, γενική διαιρετική στο οὐσιαστικό ‘τόπος’. **ὃς οὐ γέμει καὶ μεστός ἐστι:** ἀναφ. συμπερασματική πρόταση, ἡ ὁποία στα λατινικά θα ἐκφέρετο με ὑποτακτική περιγραφική ‘cuius nullus locus relictus est qui non plenus sit’. **πολέμου καὶ στάσεων καὶ σφαγῶν καὶ κακῶν:** καὶ οἱ τέσσερις γενικές ἐξαρτώνται καὶ ἀπὸ τὰ ρρ. ‘γέμει’ καὶ ‘μεστός ἐστι’ ὡς γενικές διαιρετικές. **ῶν:** ἀναφέρεται σε ὅλες τις πιο πρὶν γενικές πτώσεις. Ὅταν μία ἀναφορική ἀντωνυμία ξεκινᾷ μία περίοδο ἢ ἡμιπερίοδο λόγου, ἀν μὲχρι τὸ τέλος τῆς περιόδου ἢ ἡμιπεριόδου δὲν ἀπαντήσει πρόταση που να εἶναι Κύρια, τότε ἡ ἀναφορική μετατρέπεται σε Κύρια καὶ τὸ ἀναφορικό μεταφράζεται σε δεικτικό. Αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει ἐδῶ. Ἡ γενική ‘ῶν’ συντάσσεται με τὸ ‘μέρος’ ὡς γενική διαιρετική. **μέρος:** ἀντικείμενο στο ρ. ‘μετέρχομαι τι = ἀκολουθῶ κάτι – υιοθετῶ κάτι’, (μετελθεῖν τὴν ἐλευθερίαν, Θουκ. 1,124· τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται, Θουκ.2,39). **οἱ...οἰκοῦντες:** ἐναρθρη μτχ. ὡς ὑποκείμενο στο ρ. **οὓς...ἅπαντας:** δηλ. τοὺς Ἕλληνες κατοίκους τῶν πόλεων στα παράλια τῆς Μ. Ἀσίας. **ἐν ταῖς συνθήκαις:** πρόκειται γιὰ τοὺς ὅρους που συμπεριελήφθησαν στὴν γνωστή Εἰρήνη του Ἀνταλκίδα τὸ 387 π.Χ. μετὰξὺ Σπάρτης καὶ Περσίας. Σύμφωνα μ’ αὐτοὺς ἐξασφαλιζόταν ἡ αὐτονομία τῶν ἐλληνικῶν πόλεων-κρατῶν στὴν ἡπειρωτική χώρα, ἐνῷ διαλυόταν ἡ Ἀθηναϊκή καὶ ἡ Βοιωτική Συμμαχία. Ὅμως παραχωροῦνταν Πέρση βασιλιά οἱ ἐλληνικές πόλεις-κράτη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Λήμνο, τὴν Ἴμβρο καὶ τὴν Σκύρο, οἱ ὁποῖες παρέμεναν στὴν κυριαρχία τῶν Ἀθηναίων (Ξεν.Ελλ. V,i,31). **τῶν Ἑλλήνων:** γενική διαιρετική. **οὐ μόνον τοῖς βαρβάροις...ἀλλὰ καὶ τοῖς...κοινωνοῦσιν:** μία δυο δοτικές, ἡ μία οὐσιαστικού καὶ ἡ ἄλλη ἐναρθρης μτχ. ὡς οὐσιαστικό, οἱ ὁποῖες συντάσσονται ὡς δοτικές τῆς συμμετοχῆς στο ρ. ‘ἐκδεδώκαμεν’. **τῆς μὲν φωνῆς τῆς ἡμετέρας:** τὸ ἐναρθρο οὐσιαστικό εἶναι γενική διαιρετική καὶ ἡ ἐναρθρη ἀντωνυμία ὡς παράθεση. **τῷ δὲ τρόπῳ:** συντάσσεται με τὴν μτχ. ‘χρωμένοις’ ὡς δοτική ὁργανική. **τῷ τῶν βαρβάρων:** τὸ ἄρθρο ἔχει τὴν δύναμη να μετατρέπεται σε οὐσιαστικό στὴν δική του πτώση ὁποῖο μέρος τοῦ λόγου ἀκολουθεῖ. **χρωμένοις:** ἀναρθρη μτχ. ὡς ἐπιθετικός προσδιορισμός.

(9) οὓς: ἀναφέρεται στοὺς Ἕλληνες οἱ ὁποῖοι στήριζαν τὴν ‘Εἰρήνη του Ἀνταλκίδα’, καὶ οἱ ὁποῖοι δρουν ἐναντίον τῶν Ἑλληνικῶν συμφερόντων ἔχοντας ἀποκτήσει τις συνθήξεις τῶν βαρβάρων. Ἡ αἰτιατική ἀντικ. στο ‘περιεωρῶμεν’. **εἰ νοῦν εἶχομεν, οὐκ ἂν περιεωρῶμεν:** Εὐθύς υποθ. λόγος τοῦ ἀντίθετου τοῦ πραγματικού. **ἄθροιζομένους...στρατηγουμένους:** κατηγορηματικές μτχχ. **ὑπὸ τῶν τυχόντων:** ποιητικό αἴτιο, ‘στρατηγοῦμαι ὑπὸ τίνος = μπαίνω στὴν στρατιωτική υπηρεσία κάποιου’. **μείζους καὶ κρείττους:** β’ τύποι αἰτιατικῆς πληθυντικού, θηλυκοῦ γένους, κανονικά κατηγορούμενα στὴν μτχ. ‘γίγνομένας’. **συντάξεις:** ἀντικείμενο στο ἐνν. ρ. ‘οὐκ ἂν περιεωρῶμεν’. **στρατοπέδων:** γενική ἀντικειμενική. **γίγνομένας:** κατηγορηματική μτχ. **ἐκ τῶν πλανωμένων:**

‘από περιφερόμενους – μη έχοντες μόνιμη διαμονή’, αναφέρεται σε εν δυνάμει μισθοφόρους στρατιώτες. Εμπρόθ. προσδ. της προέλευσης. **ἡ τῶν πολιτευομένων:** β’ όρος συγκρίσεως. Ενν. πάλι η πρόθεση ‘ἐκ’. Ο Ισοκρ. θίγει το μεγάλο ζήτημα της στρατολογήσεως Ελλήνων μισθοφόρων σε παραστρατιωτικές ομάδες (συντάξεις στρατοπέδων), οι οποίες συνήθως ήταν αριθμητικά μεγαλύτερες από εκείνες των πόλεων – κρατών (ἡ τῶν πολιτευομένων). Το φαινόμενο αυτό εντάθηκε υπερβολικά μετά την οικονομική καταστροφή που επέφερε ο Πελοποννησιακός πόλεμος. Κλασσικό παράδειγμα η συγκέντρωση δέκα χιλιάδων Ελλήνων μισθοφόρων υπό τις διαταγές του Κύρου, για να πολεμήσουν στην Περσία εναντίον του αδελφού του το 401π.Χ. Ένα χειρότερο περιστατικό συνέβη με τον Σπαρτιάτη Θίβρωνα, ο οποίος στάλθηκε στην Ιωνία για να προστατεύσει τις εκεί ελληνικές πόλεις από την καταπίεση του Πέρση σατράπη Τισσαφέρνη, κι εκείνος χρησιμοποίησε το στράτευμά του για να λεηλατεί ελληνικές πόλεις (Ξεν.Ελλ.3,1,8). Παρόμοια τακτική ακολούθησε και ο Αθηναίος στρατηγός Θρασύβουλος, ο οποίος δεν σεβάστηκε ούτε καν την δική του ιστορία, καθώς ήταν εκείνος που απελευθέρωσε την Αθήνα από τους Τριάντα Τυράννους. Ενώ είχε σταλεί για να συλλέξει φόρους από τις συμμαχικές νησιωτικές πόλεις, εκείνος αυτονομήθηκε και με το στράτευμά του προέβη σε πράξεις βανδαλισμών και λεηλασιών. Τελικά σκοτώθηκε σε μία μάχη στην Ευρυμέδοντα ποταμο (Ξεν.4,8,30). **τῆς...χώρας:** γενική διαιρετική στο ουσιαστικό ‘μέρος’. Η ενδιάμεση γενική κτητική. **εἰς ἣν ἂν εἰσέλθωσιν:** αναφορική επιρρ. του τόπου με υπόθεση. Ως απόδοση έχει την Οριστική Ενεστώτα ‘ποιοῦσι’.

(10) **τῶν δ' ἄλλων:** συντάσσεται με την μτχ. ‘περισπῶντες’ ως γενική αφαιρετική. Τα ρρ. που δηλώνουν ‘ἀπό-σπαση, αρπαγή, αφαίρεση’, όπως το ρ. ‘περισπᾶσθαι’, συντάσσονται με αιτιατική πτώση ως κανονικό αντικείμενο, η οποία δείχνει το ‘αντικείμενο’ της ‘αρπαγῆς – αφαίρεσης’, και με γενική αφαιρετική, η οποία δείχνει το μέρος ή το πρόσωπο ‘ἀπό το οποίο’ γίνεται η αφαίρεση. Δηλ. ‘περισπᾶσθαι τί τινος = παίρνω κάτι από κάποιον’. **ἄ...ἔχουσι:** αναφορική επιθετική πρόταση ως το κανονικό αντικείμενο στην μτχ. ‘περισπῶντες’. **περὶ τοῖς σώμασιν:** ‘γύρω από το σώμα τους’. Η σύνταξη της προθέσεως ‘περί+Γενική’ είναι μάλλον σπάνια, και δηλώνει τον τόπο, ‘θώρακα τε περὶ τοῖς στέρνοις, Ξεν. Κύρ. 1,2,13· στρεπτοὺς περὶ τοῖς τραχήλοις, Ανάβ. 1,5,8’. **ὥσθ'...ταύτας...ὀρᾶσθαι γυμνάς:** συμπερασματική πρόταση με απαρέμφατο. Η αντωνυμία είναι υποκείμενο στο απαρέμφατο και το επίθετο κατηγορούμενο. **ἄς...οὐδὲ...ἦν ἰδεῖν τοῖς ἄλλοτρίοις:** αναφορική επιθετική προσδιοριστική πρόταση. Το αναφορικό ‘ἄς’ είναι αντικ. στο ‘ἰδεῖν’. Το ‘ἰδεῖν’ είναι υποκείμενο στο απρόσωπο ρ. ‘ἦν = ἐπιτρεπόταν – ἦταν δυνατόν’, και η δοτική είναι προσωπική. **οὐδὲ κεκοσμημένας:** κατηγορηματική μτχ. **ἐνίας δ' αὐτῶν ἐν ῥάκεσιν περιφθειρομένας:** επίσης συμπερασματική πρόταση με ενν. τον ‘ὥστ' ὀρᾶσθαι’. Η αντων. ‘ἐνίας’ είναι υποκ. στο ενν. ‘ὀρᾶσθαι’. Η γενική που ακολουθεί είναι διαιρετική. Ο εμπρόθετος του τρόπου και η ἀναρθρη μτχ. είναι κατηγορηματική. **τῶν ἀναγκαίων:** γενική υποκειμενική.

(11) **ὑπὲρ ὧν...γιγνομένων:** ‘ὑπὲρ ὧν = περὶ τούτων ἂν πρότερον εἶπον’, εννοώντας όλες αυτές τις ασχημίες που κάνουν Έλληνες στρατιωτικοί που έχουν αυτονομηθεί στο παρελθόν. Μια ακόμη περίπτωση έναρξης περιόδου λόγου με αναφορικό, χωρίς όμως έως το τέλος της περιόδου αυτής να απαντά άλλη πρόταση Κύρια, οπότε κατ’ ανάγκην η αναφορική γίνεται Κύρια, και το αναφορικό μεταφράζεται ως δεικτικό (ό.π. ὧν,8). Η ἀναρθρη μτχ. ως επιθ. προσδ., ‘Προκειμένου λοιπόν γι’ αυτά τα οποία γίνονται’. Η ενδιάμεση αιτιατική είναι επιρρ. του χρόνου. **τῶν...ἀξιουσῶν:** ἀναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό σε θέση γενική διαιρετική στο ‘πόλις’. **προεστάναι τῶν Ἑλλήνων:** το ἀναρθρο απρμφ. είναι αντικ. στην μτχ. ‘ἀξιουσῶν’, και η γενική συντάσσεται με το απρμφ. Τα ρρ. που δηλώνουν ‘ἐξουσία’, όπως το ‘προΐσταμαι’ συντάσσονται με γενική ‘Καθαρά’, η οποία εμφανίζει ‘διαιρετικά’ τον ‘τόπο’ εντός του οποίου ασκείται η ἐξουσία. Μπορεί στην ν.ε να μεταφράζουμε. το ρ. ‘προΐσταμαί τινος = ἐξουσιάζω κάποιον’ βάζοντας ως αντικείμενο αιτιατική πτώση, αλλά σε καμία περίπτωση η γενική δεν είναι αντικείμενο, γιατί η ακριβής μτφρ. είναι ‘ἔχω την ευθύνη – την ἐξουσία εντός μιας διαιρεμένης περιοχῆς κάποιου άλλου’. Στην προκειμένη περίπτωση η ακριβής απόδοση θα ήταν ‘...και καμία πόλη ανάμεσα σ’ αυτές οι οποίες αξιώνουν να ἔχουν την

εξουσία σε κάθε μία από τις περιοχές των Ελλήνων. Αλλά για να αποφύγει κάποιος αυτήν την μακρόσυρτη – αλλά σωστή – μετάφραση, μεταφράζει ‘...και καμία πόλη ανάμεσα σ’ αυτές οι οποίες αξιώνουν να εξουσιάζουν τους Έλληνες’. **τῶν πρωτευόντων**: έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, γενική διαιρετική στο ‘άνηρ’. **μόνος**: κατηγορηματικός προσδ. **ὧν ἡμεῖς ἴσμεν**: αναφορική επιθετική πρόταση, η οποία κατ’ ανάγκην λειτουργεί ολόκληρη ως μία ‘Γενική’ πτώση διαιρετική στο ‘Αγησίλαος’. Όμως στην αναφ. αντων. ‘ὧν’ υπάρχει ἑλξη του αναφορικού, διότι μας λείπει μία αιτιατική πτώση ως αντικ. στο ρ. ‘ἴσμεν’. Κανονικά χωρίς την ἑλξη του αναφορικού η αναφ. πρόταση θα είναι ‘μόνος Αγησίλαος <τούτων οὗς> ἴσμεν’, όπου τον ρόλο της γενικής διαιρετικής παίζει η πρόσθετη αντων. ‘τούτων’ και αντικ. στο ρ. ‘ἴσμεν’ γίνεται η αντων. ‘οὗς’ (για περισσότερα όσον αφορά τη ἑλξη του Αναφορικού [ΕΔΩ](#)). **ἐπιθυμῶν**: κατηγορηματική μτχ. **ἅπαντα τὸν χρόνον**: το επίθετο είναι κατηγορ. προσδ. και το έναρθρο ουσιαστικό είναι αιτιατική επιρρ. του χρόνου. **ἐλευθερῶσαι...ἐξενεγκεῖν**: αντικ. στην μτχ. ‘ἐπιθυμῶν’. **Οὐ μὲν ἀλλὰ**: ‘σε κάθε όμως περίπτωση’. **ἐνὸς πράγματος**: το αριθμ. είναι επιθ. προσδ. και το ουσιαστικό είναι γενική ‘διαιρετική’.

(12) **εἰ...μνησθήσομαι**: σε καμία περίπτωση σε πρόκειται για υποθετική πρόταση, αλλά για μία πρόταση που λειτουργεί είτε ως πλάγια ερώτηση αντικ. στο ρ., είτε ως ουσιαστική αιτιολογική στο ρ. (Το ίδιο εἰ μηδὲ...ἐπῆλθε,8). **διαλεγόμενος**: χρονική μτχ. **τῶν...γνωσθέντων**: έναρθρη μτχ. ως γενική διαιρετική στο ρ. ‘μνησθήσομαι > μιμνήσκομαι τινος = φέρνω στην μνήμη μου κάτι από κάτι/κάποιον’. **ὑπ’ αὐτοῦ**: ‘ὑπὸ τοῦ σοῦ πατρός’, του ‘Αγησιλάου Β’’. **ἀπεχθέσθαι**: με παθητική σημασία ‘και είναι δυνατόν να προτιμήσω να γίνω απεχθής’.

(13) **Τὸ μὲν οὖν ἔμὸν**: ενν. ‘ἔθος’ **ἔχον**: κατηγορηματική μτχ. **ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις**: ‘σε όλα τα άλλα ζητήματα’. **διενεγκὼν καὶ γενόμενος**: εναντιωματικές μτχχ. **χωρίς**: ‘ξεχωριστά’. **ἐκατέραν**: ενν. ‘ἐπιθυμίαν’, αντικείμενο στο ενν. πάλι ρ. ‘ἔσχεν’. **καλὴν εἶναι δοκοῦσαν**: ‘με το να φαίνεται ότι ήταν καλή’, το επίθετο είναι κατηγορούμενο και η μτχ. επιρρ. τροπική. **οὐ συμφωνούσας...οὐδ’...δυναμένας**: ‘οι οποίες όμως επιθυμίες του δεν συμφωνούσαν μεταξύ τους και ούτε μπορούσαν να τεθούν σε ενέργεια συγχρόνως’, οι μτχχ. είναι επιθ. προσδ. **βασιλεῖ τε πολεμεῖν καὶ τῶν φίλων τοὺς φεύγοντας εἰς τὰς πόλεις καταγαγεῖν καὶ κυρίους καταστήσαι τῶν πραγμάτων**: ‘ο Αγησίλαος ήθελε και να πολεμά τον Πέρση βασιλιά, αλλά και να επαναφέρει στις πόλεις τους πίσω όλους τους εξόριστους από τους φίλους του και να τους καταστήσει κύριους των εξελίξεων’. Αυτές είναι οι δυο ‘ἐπιθυμίες’ που κατά τον Ισοκρ. ήταν αδύνατον να μπορούσαν να συνυπάρξουν. Την ίδια ακριβώς διαπίστωση για τον Αγησίλαο κάνει ο Ισοκρ. και σε ένα άλλο λόγο του, τον οποίον απευθύνει στον Φίλιππο: ‘Ἔσχεν γὰρ διττὰς ἐπιθυμίας, καλὰς μὲν ἀμφοτέρας, οὐ συμφωνούσας δ’ ἀλλήλαις οὐδ’ ἅμα πράττεσθαι δυναμένας. Προηρεῖτο γὰρ βασιλεῖ τε πολεμεῖν καὶ τοὺς ἐταίρους εἰς τὰς πόλεις τὰς αὐτῶν καταγαγεῖν καὶ κυρίους ποιῆσαι τῶν πραγμάτων, Ἰσοκ. Φίλιππος, 87’. Και οι δυο αυτές παρατηρήσεις του για τον Αγησίλαο χρονικά αναφέρονται στην περίοδο μετά την λήξη του Πελοποννησιακού πολέμου, όταν εκμεταλλευόμενος την ηγεμονία που είχε τότε η Σπάρτη, εξεστράτευσε στην Μ. Ασία με σκοπό να απελευθερώσει όλες τις ελληνικές πόλεις από τον Περσικό ζυγό. Η παρατήρηση του Ισοκρ. ότι ο Αγησίλαος έκανε το λάθος να επαναφέρει στην εξουσία των πόλεων που απελευθέρωνε φιλικά του πρόσωπα που είχαν την εξουσία στο παρελθόν, όχι μόνο δεν επιβεβαιώνεται από καμία άλλη πηγή, αλλά επιβεβαιώνεται το ακριβώς αντίθετο. Ο Ξενοφών παραδίδει για την ίδια ακριβώς χρονική περίοδο, όταν ο Σπαρτιατικός στρατός βρισκόταν στην Έφεσο, ότι πολλοί πρώην ηγέτες των εκεί περιοχών και πόλεων – κρατών, είτε δημοκρατικοί, οι οποίοι είχαν την εξουσία όταν η Αθήνα είχε την ηγεμονία, είτε ολιγαρχικοί, οι οποίοι είχαν τοποθετηθεί προς το τέλος του πολέμου από τους Σπαρτιάτες, πλησίαζαν τον Λύσανδρο και του ζητούσαν να μεσολαβήσει στον Αγησίλαο ώστε να πάρουν αυτοί τώρα πάλι την εξουσία που είχαν παλιά· και πως όταν ο Λύσανδρος μετέφερε το αίτημα αυτό στον Αγησίλαο, εκείνος δεν το ικανοποίησε (Ξεν. Ελλ. 3,4,7-9). Την άρνηση του Αγησιλάου να δεχθεί την επανατοποθέτηση στην εξουσία των πρώην είτε δημοκρατικών είτε ολιγαρχικών

ηγεμόνων στις περιοχές τις οποίες απελευθέρωνε από τον Περσικό ζυγό, παραδίδει και ο Πλούταρχος (Αγησίλ. 7). Οπότε παραμένει το ερώτημα τι μπορεί να εννοούσε ο Ισοκρ. λέγοντας ότι ένα λάθος του Αγησιλάου ήταν η τοποθέτηση φιλικών σ' αυτόν προσώπων στην εξουσία των πόλεων που απελευθέρωνε. Για να γίνει αντιληπτό τι ακριβώς εννοούσε ο Ισοκρ., πρέπει να προσέξουμε πως και τις δυο φορές που αναφέρεται στο θέμα αυτό, διαπιστώνει ότι τόσο η απόφαση του Αγησιλάου να συγκρουστεί με τον Πέρση βασιλιά αφ' ενός, όσο και η άλλη, η επίμαχη, δηλ. να βάλει δικούς του ανθρώπους στην ηγεσία των πόλεων που απελευθέρωνε, ήταν σωστές, μόνο όμως αν τις δει κανείς μεμονωμένες, απομονωμένες από τις όποιες συνέπειες: '...χωρίς μὲν ἑκατέραν καλὴν εἶναι δοκοῦσαν, Ἐπιστ. Αρχ., 87' όπως και '...καλὰς μὲν ἀμφοτέρως, Φίλιππ., 87'. Πράγματι ο Αγησίλαος αρνήθηκε να επαναφέρει στην εξουσία του πρώην ηγέτες των περιοχών εκείνων, είτε δημοκρατικούς είτε ολιγαρχικούς, όμως σίγουρα τοποθέτησε δικούς του ανθρώπους και δεν προνόησε την αντίδραση που θα είχε – και όντως είχε – η πράξη του αυτή. Διότι ο Τιθραύστης έστειλε στην Ελλάδα τον Ρόδιο Τιμοκράτη με χρυσό, προκειμένου να υπάρξει μία αντί-Σπαρτιατική συμμαχία. Αυτός προσέγγισε τους Θηβαίους, Αργείους, Κορινθίους και Αθηναίους, οι οποίοι βλέποντας πως ο Αγησίλαος μετέτρεπε τις απελευθερωθείσες πόλεις σε δορυφόρους της Σπάρτης, δέχθηκαν να συμμετάσχουν σ' αυτήν την συμμαχία (Ξεν. Ελλ. 3,5,1-2). Το 394π.Χ ξέσπασε ο λεγόμενος Βοιωτικός ή Κορινθιακός πόλεμος, και ο Αγησίλαος εγκαταλείπει δια παντός τα σχέδιά του στην Μ. Ασία επιστρέφοντας άρον – άρον στην Ελλάδα.

(14) ἐκ μὲν τῆς πραγματείας: *‘ἐξ αἰτίας αὐτῆς του ενδιαφέροντος’*. **τῆς ὑπὲρ τῶν ἐταίρων:** το άρθρο μπορεί και μετατρέπει σε ουσιαστικό οποιοδήποτε γραμματικό είδος βρεθεί εμπρός του στην πτώση την δική του. Εδώ το άρθρο ‘τῆς’ μετατρέπει σε ουσιαστικό θηλυκού γένους τον εμπρόθετο προσδιορισμό, κάνοντάς τον συντακτικά παράθεση. **εἶναι τοὺς Ἕλληνας:** το απαρέμφοτο είναι υποκ. στο απρόσωπο ‘συνέβαινε’ και η αιτιατική είναι υποκείμενό του. **διὰ δὲ τὴν ταραχὴν:** εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας. Συμμετρικά αντιστοιχείται με τον προηγούμενο επίσης της αιτίας ‘ἐκ τῆς πραγματείας’. Όμως μεταξύ τους υπάρχει μια ουσιώδης διαφορά, καθώς ο εμπρόθετος με ‘ἐκ+γενική’ εμφανίζει το αίτιο σας προϊόν μιας στιγμιαίας ενέργειας, ενώ ο εμπρόθετος ‘διά+αιτιατική’ το εμφανίζει ‘δια μέσου’ μιας χρονικής διάρκειας, π.χ. ‘διὰ τοὺς εὖ μαχομένους αἱ μάχαι κρίνονται, Ξεν. Κύρ. 5,2,35 *οἱ μάχες κρίνονται με βάση τον τρόπο που πολεμοῦν κάποιοι*’, όπου φαίνεται πως για τον Ξενοφώντα το αίτιο έχει μία χρονική διάρκεια, εν προκειμένω την διάρκεια μιας μάχης, και κάθε στιγμή αυτής της μάχης ανάλογα με τον τρόπο που πολεμοῦν κάποιοι, παράγεται μία συνεχής ροή αποτελεσμάτων. Όλα αυτά τα ‘μερικά’ αποτελέσματα είναι εκείνα που διαμορφώνουν το τελικό. Άρα ο εμπρόθετος ‘διὰ τοὺς εὖ μαχομένους’ εμφανίζει το ‘αίτιον’ για το αποτέλεσμα μιας μάχης ως το άθροισμα πολλών επί μέρους ξεχωριστών αιτίων εντός μιας χρονικής διάρκειας. Στο συγκεκριμένο χωρίο ο εμπρόθετος της αιτίας ‘διὰ τὴν ταραχὴν’ εμφανίζει την ‘*ταραχή*’ να είναι ένα ‘αίτιο’ όχι ‘στατικό’, αλλά ‘κινούμενο’ μέσα στην ροή του χρόνου με την λογική ότι ο Αγησίλαος όταν πληροφορήθηκε ότι απειλείται η Σπάρτη από τον συνασπισμό Αθηναίων, Αργείων, Θηβαίων και Κορινθίων, η ‘*ταραχή*’ ως αίτιο την οποίαν αισθάνθηκε δεν ήταν ‘στιγμιαία’, αλλά είχε μία συνεχή και καθημερινή παρουσία παράγοντας συνεχώς αποτελέσματα. Όλα αυτά αθροισμένα μαζί τον υποχρέωσαν να εγκαταλείψει την Μ. Ασία και να επιστρέψει στην Σπάρτη. Αν έλεγε ‘ἐκ τῆς ταραχῆς’ θα έδινε την εντύπωση ότι ο Αγησίλαος επέστρεψε στη Σπάρτη, διότι ‘κάποια στιγμή’ ταράχθηκε τόσο πολύ, ώστε αναγκάστηκε να γυρίσει πίσω. **τὴν ἐνθάδε γιγνομένην:** ίδια περίπτωση όπως με το πιο πριν έναρθρο εμπρόθετο. **μὴ σχολὴν ἄγειν μηδὲ δύνασθαι:** *‘να μην έχει το ελεύθερο χρόνο, ούτε να μπορεί’*. Τα απαρέμφοτα υποκ. στο απρόσωπο ρ. **᾽Ὡστ’..ῥάδιον:** ενν. ‘έστίν’, συμπερασματική πρόταση, η οποία όμως θεωρείται ως Κύρια, κι όχι δευτερεύουσα, διότι ο σύνδεσμος ‘ὥστε’ είναι αυτός με τον οποίον ξεκινά η περίοδος λόγους. **τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους:** *‘εκείνοι οι οποίοι παίρνουν τις σωστές αποφάσεις’*, υποκ. στο απαρέμφοτο ‘ἐκφέρειν’. **πρὶν ἂν διαλλάξῃ τοὺς Ἕλληνας:** χρονική πρόταση με Υποτακτική και τον υποθετικό σύνδεσμο ‘ἂν’. **τῆς μανίας καὶ τῆς φιλονικίας ἡμᾶς:** τα ρρ. ενάρξεως και λήξεως, όπως το ρ. ‘παύω’ συντάσσονται με μία αιτιατική ως κανονικό αντικείμενο (ἡμᾶς) και δυο γενικές πτώσεις (τῆς μανίας καὶ τῆς φιλονικίας) που δηλώνουν ως ‘αφαιρετικές’ την προέλευση (*σταματῶ κάποιον από μία ενέργεια*). — Η ‘Πανελλήνια Ιδέα’

του Ισοκρ. βασίστηκε πάνω στην συμφιλίωση όλων των Ελλήνων, αλλά κυρίως των Αθηναίων με τους Σπαρτιάτες. Αυτήν την άποψη είχε εκφράσει και πριν σαράντα περίπου χρόνια στον ‘Πανηγυρικό’ του λόγο το 390π.Χ., όμως τότε η κατάσταση ήταν διαφορετική, καθώς η Αθήνα είχε επανεύρει την παλιά της ηγεμονική θέση στην θάλασσα και η Σπάρτη βρισκόταν στην ακμή της. Όμως τώρα, στο 350π.Χ. που συντάσσεται αυτή η επιστολή, τα πράγματα έχουν αλλάξει δραματικά: η Σπάρτη έχει ηττηθεί στα Λεύκτρα από τους Θηβαίους το 372π.Χ. και χρειάστηκαν δέκα ολόκληρα χρόνια για διασκεδάσει εκείνη την ταπεινωτική ήττα, όταν το 362π.Χ. νίκησε του Θηβαίους στην Μαντίνεια. Εξ άλλου η Αθήνα έχει χάσει πλέον σχεδόν το σύνολο της β’ ναυτικής της συμμαχίας λόγω του ‘Συμμαχικού’ πολέμου που ξέσπασε το 357π.Χ. Ό,τι λοιπόν δεν κατέστη δυνατόν να συμβεί κάτω από καλύτερες προϋποθέσεις, πώς θα μπορούσε να συμβεί τώρα, όταν όλοι οι βασικοί συντελεστές των εξελίξεων ήταν αποδυναμωμένοι και βρίσκονταν κάτω από την απειλή μιας ενδεχόμενης Μακεδονικής εισβολής στην Ν. Ελλάδα, και γι’ αυτόν τον λόγο η καχυποψία μεταξύ τους όλο και μεγάλωνε. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίον ο Ισοκράτης δικαίως έχει κατηγορηθεί για ‘Ουτοπικά’ οράματα και ανεδαφικές επιδιώξεις, αφού οποτεδήποτε πρότεινε την ‘συμφιλίωση’ μεταξύ των ελληνικών πόλεων – κρατών, δεν είπε ούτε μία φορά ‘πώς’ θα μπορούσε αυτό να γίνει εφικτό.

(15) Καίτοι τινές...μετεσχηκότων: ο υπαινιγμός γίνεται για το κίνημα της Σοφιστικής και τους εκπροσώπους της Σοφιστής. **δύνασθαι...ύπισχνουμένων:** ο Ισοκρ. κατηγορεί τους εκπροσώπους της Σοφιστικής για το γεγονός ότι επικέντρωναν την όλη πορεία της ‘διδασκτικής’ τους πάνω στην ρητορική τέχνη, θεωρώντας ότι με την γνώση αυτής της τεχνικής οι ακροατές μαθητές τους θα είναι εφοδιασμένοι με όλες τις απαιτούμενες γνώσεις για να επιλύουν ‘όλα’ γενικώς τα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα στο μέλλον. Στο λόγο του ‘Κατά Σοφιστών’ δεν τους κατηγορεί μόνο για το ότι έχουν αναγάγει την Ρητορική τέχνη ως την ‘μητέρα’ όλων των ικανοτήτων, αλλά και για το γεγονός ότι ‘*δεν γνωρίζουν καν πώς να διδάσκουν*’, έστω και αυτήν την τέχνη της Ρητορικής (Ισοκρ. Κατά Σοφ. 10). **τάχ’ ἄν...φήσειαν:** δυνητική Ευκτική για το δυνατόν στον παρόν & μέλλον. **μανίαν εἶναι:** το ουσιαστικό είναι κατηγορούμενο και το απρμφ. είναι αντικείμενο στο ρ. **τὸ μέλειν:** έναρθρο απρμφ. σε αιτιατική πτώση ως υποκείμενο στο ‘εἶναι’. **ἐμοὶ τῶν...συμφορῶν:** το απρόσωπο ρ. ‘μέλει’ είναι το γ’ ενικό του ρ. ‘μέλω’ το οποίο ως προσωπικό απαντά μόνο στην λυρική ποίηση και στον Όμηρο ‘εἶμ’ Ὀδυσσεὺς Λαερτιάδης, ὅς πᾶσι δόλοισιν / ἀνθρώποισι μέλω, Ὀδ.9,19-20 *εἶμαι ο Ὀδυσσεάς, ο οποίος απασχολώ με τα τεχνάσματά μου όλους τους ανθρώπους*’. Στους αττικούς όμως συγγραφείς απαντά πάντοτε στο γ’ πρόσωπο ως απρόσωπο και συντάσσεται με δοτική προσώπου ως ‘προσωπική’ και γενική του πράγματος ως ‘δαιρετική’ (μέλει μοί τινος = *υπάρχει σ’ εμένα ένα ενδιαφέρον για κάτι*). **ὥσπερ...πράξουσιν:** υποκ. της μτχ. είναι η αντων. ‘αὐτήν = τὴν Ἑλλάδα’. Πρόκειται για αιτιατική απόλυτη η οποία συντάσσεται με τον ‘ὥσπερ’ και δίνει την σημασία μιας επιρρ. μτχ. παραβολικής, ‘*σαν να (λες και) πρόκειται αυτή δίπλα στους δικούς μου λόγους ή να ευτυχήσει ή να δυστυχήσει*’, για την ίδια επιρρ. μτχ.: ‘οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες, Θουκ. 2,7 *οι Αθηναῖοι προετοιμάζονταν σαν να (λες και) επρόκειτο να πολεμήσουν*’. Τα ‘βέλτιον...χεῖρον’ είναι επιρρήματα συγκρ. βαθμού, και με το ρ. ‘πράττω’ έχουν την σημασία του ‘*ευτυχῶ...δυστυχῶ*’. Ο εμπρόθετος ‘παρὰ τοὺς λόγους’ δείχνει την εγγύτητα το ‘πλησίον’ — Οι εκπρόσωποι της Σοφιστικής διέδιδαν ότι και μόνη η παρουσία του δασκάλου (δηλ. των ιδίων) εγγυάται την επιτυχία του μαθητή. Γι’ αυτό και πίστευαν ότι από μόνες τους οι ‘διδασκτικές’ ομιλίες του Ισοκρ. (παρὰ τοὺς ἐμούς λόγους) μπορούσαν ή να ωφελήσουν (βέλτιον) ή να βλάψουν (χεῖρον) την Ελλάδα. Με την παραβολική μτχ. ‘ὥσπερ...πράξουσιν’ ο Ισοκρ. ειρωνεύεται αυτήν την αντίληψη των εκπροσώπων της Σοφιστικής κινήσεως, διότι ο ίδιος ποτέ δεν πίστευε ότι η Ελλάδα θα μπορούσε να ‘σωθεί’ ή να ‘καταστραφεί’ μόνο με τις δικές του προτάσεις. Όπως δηλώνει στο λόγο του ‘Περὶ Αντιδόσεως 186-191’, προκειμένου για την τέλεια ‘διδασκτική’ απαιτούνται τρία πράγματα, ‘*ἡ φύση*’, δηλ. η προσωπικότητα του μαθητή, ‘*ἡ παιδεία*’, δηλ. ο τρόπος διδασκαλίας του δασκάλου, και ‘*ἡ ἐμπειρία*’, δηλ. πρακτική εφαρμογή αυτών που διδάσκονται. **ᾧ:** ‘τούτων’, γενική αρσενικού γένους. Το αναφορικό που εισάγει μία περίοδο, στην οποίαν δεν απαντά Κύρια πρόταση, μετατρέπεται σε δεικτικό και η πρόταση από αναφορική γίνεται Κύρια. Η γενική ‘ῶν’ συντάσσεται με το ρ. ‘καταγνοῖεν’. Η σύνταξη του ρ. αρχικά

ήταν ‘γιγνώσκω τι κατά τινος έχω μια άποψη στρεφόμενη εναντίον κάποιου’, και κατόπιν η πρόθεση πέρασε ως συνθετικό του ρ. ‘καταγιγνώσκω τινός τί’ (Kühner, 415, Σημ8). — Με την αντωνυμία αυτήν υπαινίσσεται τους εκπροσώπους της Σοφιστικής. **ὅτι...φιλοτιμούνται...διατελοῦσι:** δυο ουσιαστικές αιτιολογικές προτάσεις. **προσποιούμενοι:** τροπική μτχ. **ἐπὶ μικροῖς:** ‘για ασήμαντα θέματα’. **τοῖς δὲ δυναμένοις:** έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, δοτική ‘Καθαρά’ που εμφανίζει ως ‘προσωπική’ το πρόσωπο το οποίο συμμετέχει στην ενέργεια της μτχ. ‘φθονοῦντες’. — Με την δοτική αυτήν υπαινίσσεται τον εαυτό του.

(16) Οὗτοι: οι εκπρόσωποι της Σοφιστικής. **τοιαῦτ':** δηλ. ‘φθόνους’ ως αποτέλεσμα του ‘διατελοῦσιν φθονοῦντες’. **ἔτη γεγυνώς ὀγδοήκοντα:** δεδομένου ότι γεννήθηκε το 436π.Χ. τώρα που συντάσσεται η επιστολή είναι το έτος 356π.Χ. **παντάπασιν ἀπειρηκώς:** η μτχ. παρακειμένου είναι του ρ. ‘ἀπείπον’, και με την προσθήκη της δοτικής ως επίρρ. της αναφοράς έχει την έννοια ‘ἀπείπον τινί = ἐξαντλήθηκα — ἔχασα τις δυνάμεις μου ως προς κάτι’, όπως ‘ἀειρηκόντων δὲ χρήμασιν, Δημ., 3,8· τοῖς σώμασιν ἀπείπον, Ἰσοκρ. 4,92’. **καὶ λέγειν... καὶ καλῶς βεβουλευσθαι:** και τα δυο απαρέμφοτο είναι υποκείμενα στο ‘προσθήκειν’. **προσθήκειν:** αντικείμενο στο ‘οἶμαι’. **ἀπ' αὐτῶν:** ενν. ‘τῶν λόγων’. **τι τῶν δεόντων:** η αντων. βρίσκεται σε αιτιατική πτώση ως υποκ. στο ‘γεγενῆσθαι’ και η γενική διααιρετική.

(17) Ἦγοῦμαι δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας: ‘και πιστεύω ότι όσον αφορά τους υπόλοιπους Ἕλληνες’. Η αιτιατική ‘τοὺς Ἕλληνας’ είναι επιρρ. της αναφοράς. **εἰ δεήσειεν:** υποθετική πρόταση με Ευκτική. **αὐτούς:** δηλ. ‘τοὺς ἄλλους Ἕλληνας’, υποκείμενο στο απαρέμφοτο ‘ἐκλέξασθαι’, το οποίο είναι υποκείμενο στο ‘δεήσειεν’. **τόν... ἄν δυνηθέντα:** έναρθρη μτχ. δυνητική, η οποία λειτουργεί ως αντικείμενο στο απαρέμφοτο ‘ἐκλέξασθαι’. Αναλύεται σε αναφορική πρόταση με δυνητική Ευκτική για να αποδώσει το δυνατόν στο παρόν και μέλλον, ‘ἐκείνον ὅς ἂν δυνηθεῖ παρακαλέσαι...’. **ἐπὶ τήν...στρατείαν:** εμπρόθετος του σκοπού. **καὶ τὸν τάχιστα μέλλοντα:** έναρθρη μτχ. επίσης αντικ. στο ‘ἐκλέξασθαι’. **τὰς πράξεις ἐπιτελεῖν:** η αιτιατική είναι αντικ. στο απαρέμφοτο, και το απαρέμφοτο αντικείμενο στην μτχ. ‘τὸν μέλλοντα’. **τὰς συμφέρειν δοξάσας:** η έναρθρη μτχ. είναι σε θέση παράθεσης στο ουσιαστικό ‘τὰς πράξεις’ και το ενδιάμεσο απαρέμφοτο αντικ. στην μτχ. **οὐκ ἂν ἄλλους...προκριθῆναι:** δυνητικό απαρέμφοτο το οποίο λειτουργεί ως αντικείμενο στο εισαγωγικό ρ. ‘Ἦγοῦμαι’, αλλά και ως απόδοση στην υποθ. πρόταση ‘εἰ δεήσειεν’. Σχηματίζει ένα πλάγιο υποθετικό λόγο που δηλώνει την απλή σκέψη. Ως Ε.Λ. θα είναι, ‘εἰ δεήσειεν αὐτούς ἐκλέξασθαι → οὐκ ἂν ἄλλοι προκριθεῖν’. **ἀνθ' ἡμῶν:** ‘στην θέση την δική μας — ἀντί για εμάς τους δυο’. Δυο άνθρωποι χρειάζονται, προκειμένου να ξεκινήσει μία εκστρατεία εναντίον των Περσών. Απαιτείται να βρεθεί αυτός που όντας ικανός στην ομιλία του (τῷ λόγῳ) θα τους προσκαλέσει (παρακαλέσαι), αλλά και αυτός ο οποίος όντας ικανός στην οργάνωση της εκστρατεία ως στρατηγός θα μπορέσει να κάνει στην πράξη αυτά που απαιτούνται στην μάχη (τὰς πράξεις ἐπιτελεῖν). Και οι μόνοι μέσα στον Ελλαδικό χώρο που τώρα έχουν αυτές τις ικανότητες είναι προκειμένου για το πολεμικό προσκλητήριο ο Ισοκράτης, και για την στρατηγική οργάνωση ο Αρχίδαμος. **πῶς οὐκ ἂν αἰσχρὸν ποιήσαιμεν, εἰ τούτων ἀμελήσαιμεν:** Ευθύς υποθ. λόγος για την απλή σκέψη. **ὄντων:** συνημμ. μτχ. εναντιωματική. **ῶν ἅπαντες ἂν ἡμᾶς ἀξιῶσαιεν:** αναφορική πρόταση με δυνητική Ευκτική για το δυνατόν στο παρόν & μέλλον. Το αναφορικό συντάσσεται με το ρ. ως γενική επιρρ. της αξίας. Με το επίθ. ‘ἅπαντες = οἱ Ἕλληνες’, και η αιτιατική είναι κανονικό αντικ. στο ρ.

(18) Τὸ μὲν οὖν ἐμὸν: ενν. ‘ἔργον’. **ἀποφήνασθαι:** υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση ‘οὐ...πέφυκεν’. **ἃ γινώσκει τις:** αναφορική πρόταση ως αντικ. στο απαρέμφοτο. **τῶν χαλεπῶν:** γενική κατηγορηματική — διααιρετική στο ρ. ‘πέφυκε > φύομαι τινων = ἐκ φύσεως ανήκω (εἶμαι μέρος) σε κάποιους / κάποια’. **προσέχοντι:** συνημμ. μτχ. τροπική. Ως υποκείμενο της μτχ. η δοτική προσωπική ‘σοί’. **τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις:** η έναρθρη μτχ. είναι

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

(1) Επειδή γνωρίζω καλά, Αρχίδαμε, ότι πολλοί έχουν παρακινηθεί να εγκωμιάζουν εσένα και τον πατέρα σου και την καταγωγή σου, επέλεξα αυτήν την συγκεκριμένη μορφή ομιλίας, επειδή ακριβώς είναι ιδιαίτερως απλή, να την αφήσω για εκείνους. Αντιθέτως εγώ ο ίδιος σκέφτομαι να σε παροτρύνω σε μία ανάληψη στρατηγικής και εκστρατείας που δεν είναι καθόλου όμοιες με αυτές που τώρα έχουν υπάρξει, αλλά εξ αιτίας των οποίων θα καταστείς υπεύθυνος για σπουδαίες υπηρεσίες για την πόλη την δική σου, και για όλους του Έλληνες.

(2) Έκανα αυτήν εδώ την επιλογή, όχι διότι αγνοούσα από τις ομιλίες εκείνην την ομιλία που είναι η πιο εύκολη στην διαμόρφωσή της, αλλά αντιθέτως διότι γνώριζα πολύ καλά ότι είναι δύσκολο και σπάνιο να βρω ενέργειες καλές και σπουδαίες και συμφέρουσες, ενώ αντιθέτως ότι εύκολα θα μπορούσα να είχα την δυνατότητα να επαινέσω τις αρετές τις δικές σας. Διότι δεν υπήρχε ανάγκη να βρω αυτά που θα λεχθούν γι' αυτές τις αρετές, από μόνος μου, αλλά τόσες πολλές και σημαντικές αφορμές θα μπορούσα να πάρω από αυτά που έχουν γίνει από εσένα και την οικογένειά σου, ώστε τα ευχολόγια που αφορούν όλους τους άλλους να μην έχουν ούτε στο ελάχιστο καμία σχέση με τον έπαινο που θα λεχθεί για σένα και την οικογένειά σου.

(3) Διότι πώς θα μπορούσε κάποιος να ξεπεράσει ή την ευγενική καταγωγή των εκείνων που κατάγονται από τον Ηρακλή και τον Δία, την οποίαν καταγωγή όλοι γνωρίζουν καλά ότι υπάρχει αναμφίβολα μόνο σε σας, ή την αρετή εκείνων που έκτισαν τις Δωρικές πόλεις στην Πελοπόννησο και που κατέκτησαν αυτήν την περιοχή, ή το πλήθος από τους στρατιωτικούς αγώνες και τα τρόπαια τα οποία εμφανίστηκαν εξ αιτίας της ηγεμονίας και βασιλικού αξιώματος της δικής σας οικογένειας.

(4) Και ποιος θα απορούσε, αν ήθελε να συζητήσει την γενναιότητα όλης της πόλεως την εγκράτεια και την πολιτειακή συγκρότηση η οποία οργανώθηκε από τους προγόνους της οικογένειάς σας; Πόσα λόγια θα επιτρεπόταν να χρησιμοποιήσει κάποιος όσον αφορά την σοφία του πατέρα σου και την άσκηση της εξουσίας στην περίοδο των αποτυχιών και την μάχη αυτήν που έγινε στην πόλη σας, στην οποίαν εσύ αφού έγινες ηγέτης και αφού κινδύνευες μαζί με λίγους απέναντι σε πολλούς και ξεχώρισες μεταξύ όλων, έγινες αίτιος της σωτηρίας για την πόλη, συγκριτικά με το οποίο κανείς δεν μπορεί να εμφανίσει κανένα έργο ως καλύτερο;

(5) Διότι ούτε το να κυριεύσει κάποιος μία πόλη ούτε το να σκοτώσει πολλούς από τους εχθρούς είναι τόσο μεγάλο και σπουδαίο γεγονός, όσο το να σώσει την πατρίδα του από τόσο μεγάλους κινδύνους, όχι την τυχαία πατρίδα, αλλά εκείνην που τόσο πολύ ξεχώρισε στην αρετή. Γι' αυτά τα ζητήματα ακόμη κι αν κάποιος δεν μιλήσει με τρόπο επιτηδευμένο αλλά με απλότητα, και έστω κι αν δεν στολίσει την ομιλία του με ειδικό λεξιλόγιο, αλλά αν απλώς τα απαριθμήσει και αν τα παρουσιάσει σκόρπια, παρ' όλα αυτά δεν υπάρχει κανείς που να μην αποκτήσει καλή φήμη.

(6) Εγώ λοιπόν παρά το γεγονός ότι θα μπορούσα και γι' αυτά τα ζητήματα να συζητήσω με επάρκεια, και παρά το γεγονός ότι γνωρίζω αυτό εδώ, ότι δηλ. κατά πρώτον είναι εύκολο να κάνει κάποιος με άνεση μια γρήγορη αναδρομή σ' αυτά που έχουν συμβεί, παρά να μιλήσει με σύνεση για αυτά που θα συμβούν στο μέλλον, αλλά και κατά δεύτερον ότι όλοι οι άνθρωποι χρωστούν μεγαλύτερη ευγνωμοσύνη σ' εκείνους που διατυπώνουν επαινούς, παρά συμβουλές – διότι τους πρώτους τους αποδέχονται με την λογική ότι είναι καλοπροαίρετοι, ενώ τους δεύτερους, αν αυτοί δώσουν συμβουλές χωρίς να τους έχει ζητηθεί, θεωρούν ότι είναι ενοχλητικοί –

(7) εντούτοις λοιπόν αν και τα γνωρίζω από καιρό όλα αυτά, θα μπορούσα να μείνω μακριά από εκείνα τα λόγια που θα λεχθούν για ευχαρίστηση, ενώ σκοπεύω να μιλήσω για τέτοιου είδους θέματα, για τα οποία κανείς άλλος δεν μπορεί να τολμήσει, διότι πιστεύω ότι πρέπει εκείνοι που διεκδικούν κάτι από δικαιοσύνη και σοφία, να μην επιλέγουν από τα λόγια εκείνα που είναι εύκολα, αλλά τα πιο κοπιαστικά, κι ούτε εκείνα που είναι ευχάριστα σ' αυτούς που ακούνε, αλλά εκείνα με τα οποία θα ωφεληθούν και τις πόλεις τις δικές τους και τους υπόλοιπους Έλληνες. Πάνω σ' αυτά τα θέματα συμβαίνει εγώ τώρα να έχω σταθεί.

(8) Απορώ όμως και με τους άλλους εκείνους οι οποίοι μπορούν να προβαίνουν σε πράξεις ή σε ομιλίες, αν δηλ. ποτέ στο παρελθόν δεν τους πέρασε απ' τον νου να θυμηθούν για τα κοινά μας ζητήματα, κι ούτε να ευσπλαχνισθούν τις δυστυχίες της Ελλάδας η οποία βρίσκεται σε τόσο άσχημη και φοβερή κατάσταση, της οποίας καμίας περιοχή δεν μένει η οποία να μη είναι γεμάτη και πλήρης από πόλεμο και επαναστάσεις και σφαγές και δυστυχίες που δεν μετρούνται. Από όλα αυτά τα κακά το μεγαλύτερο μέρος έχουν δεχθεί αυτοί που κατοικούν στα παράλια της Ασίας, τους οποίους ολοσχερώς έχουμε παραδώσει με τις συνθήκες όχι μόνο στους βαρβάρους, αλλά και σε εκείνους ανάμεσα στους Έλληνες οι οποίοι μοιράζονται την ίδια διάλεκτο με την δική μας, αλλά όμως έρχονται σε επαφή με τις συνήθειες εκείνες που έχουν οι βάρβαροι.

(9) Γι' αυτούς τους ανθρώπους, αν είχαμε λογική σκέψη, δεν αδιαφορούσαμε να συγκεντρώνονται ούτε να εντάσσονται υπό τις διαταγές τυχαίων στρατηγών, ούτε και για τις οργανώσεις στρατιωτικών σωμάτων να γίνονται από άτομα περιφερόμενα μεγαλύτερες και ισχυρότερες σε σύγκριση μ' εκείνες των οργανωμένων πολιτών. Αυτοί ελάχιστα πλήττουν την χώρα του Πέρση βασιλιά, αντιθέτως τις Ελληνικές πόλεις, σε όποιαν τυχόν κι αν μπουν, τις αναστατώνουν, με το να σκοτώνουν κάποιους, με το να οδηγούν κάποιους άλλους στην εξορία, και με το να αρπάζουν τις περιουσίες τους,

(10) αλλά και με το να συμπεριφέρονται ατιμωτικά απέναντι σε παιδιά και γυναίκες, και με το να ντροπιάζουν γυναίκες με αξιοπρεπή συμπεριφορά, ή πάλι με το να αφαιρούν βίαια από άλλες την ενδυμασία του σώματός τους, ώστε αυτές οι γυναίκες τις οποίες δεν ήταν επιτρεπτό στους ξένους να τις δουν ούτε καν στολισμένες, αυτές να φαίνονται γυμνές, και ορισμένες απ' αυτές να φαίνονται κατεστραμμένες μέσα στα κουρέλια, επειδή δεν έχουν ούτε καν τα αναγκαία.

(11) Προκειμένου λοιπόν γι' αυτά τα ζητήματα τα οποία συμβαίνουν για πολύ καιρό τώρα, ούτε καμία πόλη απ' αυτές που αξιώνουν να έχουν την εξουσία ανάμεσα στους Έλληνες, εξέφρασε κάποια αγανάκτηση, ούτε κανείς άντρας απ' αυτούς που προεξέχουν δεν δυσανασχήτησε, παρά μόνο ο δικός σου πατέρας. Διότι μόνος του ο Αγησίλαος ανάμεσα σ' αυτούς τους οποίους εμείς γνωρίζουμε, έζησε καθ' όλη την διάρκεια της ζωής του με την επιθυμία αφ' ενός να ελευθερώσει τους Έλληνες, ενώ αφ' ετέρου να κάνει πόλεμο εναντίον των βαρβάρων. Σε κάθε όμως περίπτωση κι εκείνος έκανε λάθος σε ένα ζήτημα.

(12) Και μην απορρήσεις αν καθώς συζητώ μαζί σου θυμηθώ τις μη σωστές αποφάσεις εκείνου. Και έχω την συνήθεια να κάνω τις ομιλίες μου πάντοτε με θάρρος, αλλά και είναι δυνατόν να δεχθώ με το να απευθύνω δίκαιες κατηγορίες να γίνω περισσότερο μισητός, παρά με το να κάνω επαίνους αντίθετα με ό,τι είναι σωστό, να γίνω ευχάριστος.

(13) Αυτή λοιπόν είναι η δική μου συνήθεια. Εκείνος λοιπόν παρά το γεγονός ότι σε όλα τα άλλα ζητήματα ξεχώριζε και ήταν συνετός και δίκαιος και με διπλωματική ικανότητα, εν τούτοις είχε δυο επιθυμίες, ξεχωριστά την κάθε μία με το να φαίνεται ότι είναι καλή, οι οποίες όμως δεν συμφωνούσαν μεταξύ τους ούτε μπορούσαν να ενεργοποιηθούν συγχρόνως. Διότι ήθελε και τον Πέρση βασιλιά να πολεμά αλλά και από τους φίλους τους εκείνους οι οποίοι είχαν εξοριστεί να τους επαναφέρει στις πόλεις και να τους καταστήσει υπεύθυνους των εξελίξεων.

(14) Συνέβαινε λοιπόν σαν αποτέλεσμα της δραστηριότητας εκείνης που αφορούσε την προτίμηση στους φίλους του, οι Έλληνες να έχουν προβλήματα και κινδύνους, ενώ λόγω της εδώ υπαρχούσης συνεχούς εντάσεως, εκείνος να μην είναι ήρεμος ούτε να μπορεί να πολεμά τους βαρβάρους. Άρα λοιπόν σαν αποτέλεσμα των ενεργειών οι οποίες παραμερίστηκαν στην διάρκεια εκείνης της χρονικής περιόδου, είναι εύκολο να μάθει κάποιος ότι πρέπει εκείνοι που παίρνουν τις σωστές αποφάσεις, να μη ξεκινούν ένα πόλεμο εναντίον του Πέρση βασιλιά πιο μπροστά, πριν τυχόν συμφιλιώσει τους Έλληνες και σταματήσει εμάς από την φρενίτιδα και την αντιπαλότητα. Σχετικά λοιπόν με όσα εγώ και προηγουμένως είπα, και τώρα θα κάνω την ομιλία μου.

(15) Και όμως κάποιοι από αυτούς που δεν έχουν καμία σχέση με την παιδεία, οι οποίοι όμως υπόσχονται ότι μπορούν να εκπαιδεύουν τους άλλους, και οι οποίοι τολμούν συγχρόνως τις δικές μου απόψεις να κατηγορούν, και οι οποίοι όμως θέλουν να τις μιμούνται, ίσως είναι δυνατόν να ισχυριστούν ότι το γεγονός ότι εγώ ενδιαφέρομαι για τις κακοτυχίες της Ελλάδος, είναι μία παραφροσύνη, με την λογική ότι αυτή η χώρα με βάση τις δικές μου συμβουλές ή θα ευτυχήσει ή θα δυστυχήσει. Αυτούς τους ανθρώπους δικαίως είναι δυνατόν όλοι να τους κατηγορήσουν για μεγάλη ανανδρία και μικροψυχία, διότι με το να προσποιούνται ότι φιλοσοφούν οι ίδιοι δείχνουν μία φιλοδοξία για ζητήματα ασήμαντα, ενώ συνεχώς έχουν ένα μίσος εναντίον εκείνων οι οποίοι μπορούν να δίνουν συμβουλές για πολύ σοβαρά θέματα.

(16) Αυτοί λοιπόν οι άνθρωποι με το να προσφέρουν βοήθεια στις δικές τους αδυναμίες και ανικανότητες ίσως θα πουν παρόμοια πράγματα. Εγώ όμως τόση μεγάλη εμπιστοσύνη έχω στον εαυτό μου, έστω κι αν είμαι ογδόντα ετών και έχω χάσει γενικώς τις δυνάμεις μου, ώστε πιστεύω ότι αρμόζει σε μένα και να κάνω πολλές συζητήσεις γι' αυτά τα ζητήματα, αλλά και να έχω πάρει σωστή απόφαση με το να απευθύνω σε σένα αυτήν την ομιλία, όπως επίσης ότι σαν αποτέλεσμα αυτών των συζητήσεων έχει ίσως δημιουργηθεί κάτι από αυτά που πρέπει.

(17) Πιστεύω επίσης ότι όσον αφορά τους υπόλοιπους Έλληνες, αν ίσως χρειαστεί αυτοί μέσα από όλους γενικά τους ανθρώπους να επιλέξουν εκείνον ο οποίος θα είχε την δυνατότητα χρησιμοποιώντας με το καλύτερο τρόπο τον λόγο να συγκαλέσει τους Έλληνες σε μία εκστρατεία εναντίον των βαρβάρων, αλλά κι εκείνον ο οποίος πρόκειται γρήγορα να φέρει εις πέρας τις ενέργειες εκείνες που φάνηκαν ως συμφέρουσες, δεν θα ήταν δυνατόν να επιλεγούν άλλοι αντί για εμάς του δυο. Και πράγματι πώς δεν είναι δυνατόν να κάνουμε το πιο αισχρό πράγμα, αν ίσως παραμελήσουμε αυτά τα ζητήματα, ενώ είναι τόσο πολύ τιμητικά, για τα οποία όλοι οι Έλληνες είναι δυνατόν να μας θεωρήσουν ικανούς;

(18) Το δικό μου έργο λοιπόν είναι το λιγότερο σημαντικό, διότι το να εκφράσει κάποιος αυτά τα οποία γνωρίζει, δεν συγκαταλέγεται εκ φύσεως ανάμεσα στα πιο δύσκολα. Σε σένα όμως ταιριάζει εντείνοντας την προσοχή σου σ' αυτά που λέγονται από εμένα, να αποφασίσεις ένα από τα δυο, δηλ. πρέπει να υπάρξει μία αδιαφορία εκ μέρους σου για τα Ελληνικά ζητήματα, παρά το γεγονός ότι έχεις μία καταγωγή, όπως εγώ τώρα πριν λίγο την ανέφερα, και παρά το γεγονός ότι είσαι ηγέτης των Λακεδαιμονίων, και αποκαλείσαι βασιλιάς, και παρά το γεγονός ότι έχεις μία φήμη που είναι υπερβολικά μεγάλη ανάμεσα στους Έλληνες, ή μήπως πρέπει να παραβλέψεις τα ζητήματα που τώρα υπάρχουν, ενώ πρέπει να επιχειρήσεις κάτι πολύ πιο σημαντικό.

(19) Εγώ λοιπόν ισχυρίζομαι ότι πρέπει εσύ να αφήσεις γενικώς όλα τα άλλα και να εντείνεις την προσοχή σου σ' αυτά τα δυο, δηλ. με ποιο τρόπο θα απαλλάξεις τους Έλληνες από τους πολέμους και από τις υπόλοιπες δυστυχίες που τώρα υπάρχουν σ' αυτούς, και πώς θα σταματήσεις τους βαρβάρους να προσβάλλουν και να έχουν κέρδη τα οποία είναι περισσότερα απ' αυτά που τους ταιριάζουν. Ότι δηλ. αυτά τα πράγματα είναι δυνατά και συμφέροντα και σε σένα αλλά και στην πόλη σου και σ' όλους τους άλλους γενικώς, είναι δικό μου καθήκον πλέον να κάνω μια διδασκαλία γι' αυτά.